

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 532.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Mussolinijevo prijateljstvo.

Ob desetletnici vstopa Italije v svetovno vojno je imel gospod Mussolini v rimskem senatu velik ekspozit o notranji in zunanji politiki Italije. Velik del ekspozit je bil naslovljen tudi na nas in v uljudnih besedah je zagotavljal gospod Mussolini, kako veže Italijo z Jugoslavijo globoko prijateljstvo, ki da je vedno bolj iskreno in trdno.

Spadamo med one, ki smatrajo za svojo dolžnost, da propagirajo mir med narodi in ki iz načelnih vzrokov odklanjajo vsak krvav konflikt. Zato bi nas moralo zadržalo gospoda Mussolinija, da goji njegova vlada proti naši državi iskrena prijateljska čustva, samo veselili, ker bi to prijateljstvo jamčilo, da je mirno sožitje obeh jadranskih narodov zagotovljeno. In vendar se Mussolinijevih besed ne moremo veseliti, ker nas izkušnja uči, da prihajajo z Apeninskega polotoka sicer lepe, zato pa tem manj resnične besede.

Ni še dolgo od tega, ko je g. Mussolini govoril čisto drugače in ko je v utemeljevanju italijanske brambne predloge opozarjal senat na nevarnost, ki da proti Italiji od nemške in jugoslovenske invazije. In predložil je tedaj senatu obsežne predloge, da bi bila Italija pripravljena in da bi mogla uspešno izvršiti svojo politiko na vzhodu. Razumemo, če se g. Mussolini germanske invazije preko Brennerja boji, ker vsa zgodovina dokazuje, da so Nemci vedno stremili na jug in da je nemški narod italijanskemu vojaško silno nadmočen. Toda, kako se boji g. Mussolini jugoslovenske invazije? Saj ve g. Mussolini ravno tako dobro, ko mi vsi, da ni Jugoslovena, ki bi imel imperialistične ali zavojevalne misli na račun Italije.

Ali pa je hotel g. Mussolini z govorjenjem o nevarnosti jugoslovenske invazije prikriti lastne imperialistične načrte? Ali naj govor o fiktivni jugoslovenski invaziji prikriva že vršeno se italijansko invazijo?

Skoraj v istem času, ko je g. Mussolini govoril o svojem prijateljstvu do nas, so ob albanskem obrežju pristale italijanske ladje, da pomagajo nasprotnikom vlade Ahmed Zoge, ker je ta naš prijatelj. In v Atenah vodi istočasno grški tisk pod patronanco Italije vehementno kampanjo proti nam in zunanji minister Grške pozivlja Italijo, da naj smatra Grčijo za most italijanske invazije na vzhod. Minister one Grčije, ki je še pred dvema leti bila ogorčena nad krfsko ekspedicijo g. Mussolinija in ki je tedaj klicala vso Evropo na pomoč proti italijanskemu imperializmu!

O svojem prijateljstvu do Jugoslavije govori g. Mussolini, istočasno pa obdaja Jugoslavijo s krogom sovražnikov in nadaljuje z ono italijansko politiko, ki ni zamudila niti ene prilike ali neprilike, da bi udarila na nas.

Več ko dovolj smo imeli že prilike, da smo mogli spoznati »prijateljstvo« italijanske politike do nas — in vendar je še nismo spoznali. Šele par dni je od tega, ko je naš zunanji minister s posebnim poudarkom naglašal, kako dobro prijateljstvo da nas veže z Italijo in komaj dva tedna sta minila, ko je na izrecno povelje notranjega ministra bil izročen jugoslovenski patriot Ciliga manifestom puljskih fašistov. In ravno danes prihajajo iz Firence vesti, da je bil dosežen popoln sporazum med našo in italijansko delegacijo in da je ta spo-

Okoli verifikacije mandatov HSS.

DVE STRUJI V VLADI.

Beograd, 23. maja. Po izjavi Marka Trifkovića, verifikacija preostalih mandatov HSS ni več daleč, ker je to vprašanje zelo važno za situacijo v parlamentu, pa tudi za vladno samo. V javnosti vlada veliko zanimanje za fazo, v kateri se to vprašanje nahaja. Marko Trifković je kaj dobro informiran o Pašičevih namerah in noče podati nobenih kategoričnih izjav. Z druge strani pa trdijo, da vprašanje ankete in verifikacije spornih mandatov HSS se ni v vladi razčističeno in da še ni ugotovljen način, kako postopati s poročilom ankete, ker od ujedinenja pa do danes še ni nobenih primerov, ki bi mogli služiti kot precedenčni slučaj. Morali bi pogledati tudi v prejšnjo parlamentarno zgodovino Srbije, ali ni tam enakih ali sličnih slučajev in kako se je v njih postopalo.

Sedaj obstojita v vladi dve smeri. Po prvem naziranju se verifikacija mandatov HSS ne more izvršiti z enostavno pro-

ceduro, ampak bi se moralo poročilo ankete predložiti verifikacijskemu odboru, ki bi preiskal konkretni predlog in ga predložil skupščini. Drugo mnenje pa zastopa predsednik anketnega odbora dr. Laza Marković, ki stoji na stališču, da ima skupščina neposredno odločiti o verifikaciji mandatov na ta način, da bi po prečitnem poročilu neki član vladne večine iznesel konkretni predlog.

Ker vlada v vladi podvojeno mišljenje, trdijo, da se še ne more z gotovostjo precizirati čas, kdaj bo poročilo ankete prišlo na razpravo v parlamentu. Ni izključeno, da se Marko Trifković sporazume o tem s Pašičem. To znači, da bi to vprašanje moglo biti razpravljano v vladi do sestanka skupščine. O načinu samem, kako se bo verifikacija izvršila in katero od obeh naziranj bo zmigalo, o tem danes še ne moremo z gotovostjo govoriti.

Naši mladini žele vstopiti v radikalno stranko.

Beograd, 23. maja. Pašić ni prišel včeraj v kabinet. Posetili so ga na njegovem domu prijatelji in mu poročali. Pašić je hotel prevzeti svoje posle, toda zdravniki so mu dejali, da še ne sme iz stanovanja. Vendar ministrski predsednik uporablja ta čas v pretresanju važnih vprašanj.

V političnem življenju se nahajajo še vedno znaki polemike med Pavlom Radićem in Pribičevićem. Zanimivo je, da samostojni demokrati pretijo in grozijo, da bi v slučaju, ako pride do sporazuma med radikali in radićevci, izstopilo 30 poslancev iz radikalnega kluba. Ker pa je radikalni klub zelo velik, je težko vedeti za pravo razporejenost vseh poslancev, med katerimi se nahaja še nekaj novih. Vendar pa je gotovo, da se Pribičevićeve grožnje nihče ne boji ter da mu je nasprotno v radikalnem klubu samo škodovalo. Oni, ki so pripravljeni za Pri-

bčevićovo linijo, bodo vsekakor ostali v tako neznatnem številu, da pod nobenim pogojem ne bodo mogli napraviti eksodus iz stranke.

Nasprotno pa dajejo radikali na Pribičevićeve grožnje ravno obratne informacije, po katerih bo v slučaju, da bodo samostojni demokrati »izbačeni« iz vlade, dr. Žerjav s slovenskimi samostojnimi demokrati izstopil iz Pribičevićevega kluba in vstopil v radikalno stranko. Z izstopom dr. Žerjavove grupe bo brezdvomno Pribičevićev klub izgubil še nekatere člane, ki so že od preje znani prijatelji ideje, da se SDS likvidira in prestopi k radikalom.

Takšno je danes stanje samostojnih demokratov in njihov odnos napram radikalom. Ako je znano to dejstvo in tako razporejenost, potem more vsak razumeti ono jezo in žolč, s katero operira Pribičević in ki se je najbolje pokazala v načinu polemike s Pavlom Radićem.

INTERPELACIJA POSLANCEV SLS PROTI RAZPUSTU OBČINSKIH ODBOROV.

Beograd, 23. maja. Poslanci SLS dr. Kulovec in tovariši so vložili na notr. ministra interpelacijo proti nezakonitemu razpuščanju občinskih zastopov in odstavljanju županov v Sloveniji. Interpelacija naglašja, da veliki župan razpušča občinske odbore, ki so v rokah SLS in ne razpisuje novih volitev, kakor to predvideva občinski zakon, ki velja v

razum edinole na našo škodo, je jasno povedal v svojem ekspozitu sam g. Mussolini, ko je s številkami dokazal, kako vstaja italijanska Reka na račun jugoslovenskega Sušaka in našega gospodarskega napredka. V Firenci je sedaj to zapečatenost in mi sami podpisujemo svoje gospodarsko propadanje.

Ni čuda, če govori g. Mussolini o svojem jugoslovenskem prijateljstvu, saj se mu to tako izplača, da se mu ne more bolj.

Takšna je torej bilanca našega prijateljstva z Italijo: Naši bratje po krvi in po jeziku so iz same italijanske ljubezni do nas brez šol in pravic, prava raja. Pomorska trgovina nam je vzeta, zato pa je vedno močnejši obroč naših so-

Sloveniji. Interpelanti se obračajo na ministra z vprašanjem, kaj namerava storiti, da se oni, ki to vršijo, kaznujejo, dalje, kaj namerava podvzeti, da se v prihodnje to več ne ponovi.

WATSON ODPOTOVAL V DUBROVNIK

Sarajevo, 23. maja. Sinoči je po trodnevem bivanju g. Seton Watson odpotoval v Dubrovnik. Odtod bo g. Watson nadaljeval potovanje preko Sušaka na Dunaj.

vražnikov. Kamor pogledamo — sami minusi, povsod same izgube.

In vse to se godi pod vladno »nacionalnega« bloka in nacionalisti, ki se ponajajo s svojim patriotizmom, ki se hvalejo s svojo jadransko orientacijo, ti nacionalisti se navdušujejo za to vladno. V svojem slepem sovraštvu do lastnih bratov so izgubili jasen pogled in v želji, da ne pomagajo »klerikalcem«, podpirajo vladno, do katere more biti Mussolini prijateljsko razpoložen.

Kdaj že pričnete soditi položaj iz ljubni do naroda in ne iz sovraštva do lastnih ljudi? Prijateljstvo g. Mussolinija vam kliče še ostrijši memento, ko pa trpljenje našega primorskega ljudstva, ki propada, ko vstaja Reka.

V Firenci dosežen sporazum.

Rim, 22. maja. Italijanski dopisni urad poroča, da je bil v Firenci dosežen načelen sporazum v vseh vprašanjih. Izdeluje se sedaj besedilo vseh 40 konvencij. Najvažnejše so konvencije glede reškega in zažrskega vprašanja. Italijani so torej dosegli nov uspeh.

VEL. KIKINDA SE ODSTOPI RUMUNJI?

Beograd, 23. maja. Demokratski list »Narod« v Novem Sadu prinaša danes odprto pismo uglednih meščanov iz Vel. Kikinde, v katerem kljub demantiju zunanjega ministristva trdijo, da se vrše pogajanja, da se Vel. Kikinda odstopi Rumunski. V pismu se naglašja, da čisto srbsko prebivalstvo Vel. Kikinde protestira proti temu načrtu in da je sklenilo, da se v skrajnem slučaju obrne z apelom na Zvezo narodov. Pismo konča s pripombo, da se bo v teh krajih v najslabšem slučaju vršil plebiscit.

PELEGRINETTI ODIDE DEFINITIVNO IZ BEOGRADA.

Beograd, 23. maja. V teku včerajšnjega dne je bilo v zunanjem ministristvu več diplomatskih posetov. Papeški nuncij Pelegrinetti je posetil pomočnika zunanjega ministra g. Markovića in mu izjavil, da odpotuje v Rim na zdravljenje. Dejal je, da se bo v Rimu razgovarjal z našo delegacijo za sklepanje konkordata. Kakor se smatra v diplomatskih krogih, odide Pelegrinetti definitivno iz Beograda, ker je imel tam neke neugodne zveze. G. Markovića so dalje posetili tudi poljski poslanik Okenski ter nemški in ameriški poslanik radi nekih političnih vprašanj.

ZAKON O SODNIKIH.

Beograd, 23. maja. Na današnji seji zakonodajnega odbora, ki je razpravljala o načrtu zakona o sodnikih, se bo pričela generalna debata o tem načrtu. Ko bo razprava v sekciji, o vseh treh zakonskih načrtih, t. j. o zakonu o državnih tožiteljih, o ustroju sodišč in o sodnikih končana, potem bo sekcija razpravljala o nekaterih principijelnih odredbah, ki so bile ostavljene za pozneje. Šele potem bodo prišli zakonski načrti pred plenum skupščine.

SAMA UGIBANJA.

Beograd, 23. maja. Kakor se doznava in kolikor se more slutiti po vseh znakih in izjavah, tudi vlada sama ne ve, kako bo rešeno vprašanje verifikacije. O tem še ni bilo nobenega sklepa. To vprašanje zavisi od razvoja pogajanj v pogledu sodelovanja med radikali in radićevci. Od vsega tega je odvisno postopanje napram radićevcem in izpuščanje vodstva HSS iz internacije.

MARŠAL FRENCH UMRL.

London, 22. maja. Vrhovni poveljnik velikobritanskih armad v svetovni vojni, maršal French, je umrl. Maršal French je bil rojen l. 1852 v Kentski grofiji. Udeležil se je sudanske ekspedicije v letih 1884—1885, postal v burski vojni poveljnik kavalerijske divizije, bil potem generalni inšpektor vojske in postal l. 1913 maršal. Do l. 1916 je bil vrhovni poveljnik angleške vojske, ko je zapustil Francijo in bil imenovan za visokonta Yperskega. French je slovel kot eden najboljših angleških generalov.

Mussolinijev ekspoze.

V italijanskem senatu je podal Mussolini obsežen ekspoze o italijanski politiki, iz katerega posnemamo:

Italija in Hindenburgova izvolitev.

Italijanska vlada se ni razburjala radi dejstva, da je volilo 15 milijonov Nemcev marsala, ki je vodil med vojno njihove vojske. Hindenburg ni prišel v Berlin potem zmagovitega »puča«, temveč potem zakonitih volitev. Njegovo izvolitev je smatral za rezultat negotove, nasprotujoče si politike, ki jo je zasledovala antanta pri versajski pogodbi.

Od kar sem imel zadnjič čast govoriti v tej zbornici o bilanci naše zunanje politike, je bilo rešenih nekaj zadev, ki nas posebno interesirajo.

S 1. junijem pride Džuba dežela v praktično posest Italije. Pravzaprav pa bi imeli mi pravico zahtevati tudi Giarabub. Nedvomno pripada geografsko Cirenaiiki. Pripominjam, da je angleška vlada glede tega vprašanja popolnoma na naši strani.

Odnosaji z Jugoslavijo.

Naši odnosaji z Jugoslavijo so pristrčni, reči moram, prav dobri. Z našimi vzdornimi sosedi nadaljujem politiko, inaugurirano s prijateljskim paktom, kompletirano s trgovinsko pogodbo. V Firenci, pri italijansko-jugoslovenski konferenci, se izpolnjuje in zaključuje 28 postranskih konvencij, ki naj olajšajo odnosaje med nami in kraljevino SHS. Pristrčnost odnosajev je imela že srečne posledice, kar se tiče Reke.

Reka je bila anektirana oficijelno v navzočnosti Nj. Vel. kralja dne 16. marca preteklega leta, torej je italijanska 14 mesecev. Kakšna je situacija v Reki, Gotovo se ne sme verjeti, kar pišejo sušiški časopisi, glasom katerih bi bila Reka v polnem razmahu, vendar pa ni dvoma, da se vračajo Reki po aneksiji zopet polagoma možnosti razvoja in življenja. Mislim, da bo zanimalo senat, ako prečitam par števil, da dokažem svojo trditev. Pripominjam, da sem poslal zaupnega funkcionarja v Reko, da je napravil anketo o stanju do konca leta 1924 ter sem ga poslal zopet tja, da izpopolni podatke do 10. majnika.

Dne 15. decembra 1924 je bilo v Reki 2610 brezposelnih, moških in žensk, Italijanov in tujcev, prvega maja 1925 jih je bilo samo 491. Število delavstva, zaposlenega v industriji, ki je znašalo l. 1923 2303, je naraslo tekom lanskega leta na 4334, sedaj pa na 4704. Tudi število pomorskih ljudi je znatno poskočilo: delavstvo zaposleno v luki je naraslo od 269 na 1196. Ves promet, ki je znašal l. 1923 22 milj. in pol ton in, 10 let pozneje, l. 1923 pa 2 milijona, se je zvišal 1924 na 4 milijone in, v kolikor je predvideti na podlagi rezultatov letošnjega prvega četrtletja, bo poskočil letos na 7 milj. ton. Ladij je pristalo na Reki l. 1923 1798, l. 1924 1977 in računa se, da jim bo letos 2650. Železniški promet raste. Leta 1923 je znašal 147.000 ton, leta 1924 372.000. Računa se, da bo dosegel 1925 750.000 ton. (Odobranje).

Toda ni treba zmagospesov, zakaj Reka je trpela 10 let gospodarsko in moralno in je imela zelo akutno gospodarsko in moralno krizo. Vlada je šla v zadnjem času potrebam občine na roke s tem, da je nakazala 3 milijone in pol, da je sanirala primanjkljaj, in zadnjič je dala reški industriji 25 milijonov. milijonov.

Od vseh mest, kar smo jih odrešili, se nahaja samo še Pola v žalostnih okoliščinah. Vsa soška dolina je v polnem procvitu. Važno je, gospodje, da zmagamo, potem ko smo zmagali vojaško in politično, tudi gospodarsko, da se ne bo moglo reči, da je bilo osvojevanje spremljano od neprijetnosti in miserie.

To, kar je ostalo od komunizma v Rusiji. Mussolini omeni uvodoma bolgarske dogodke in pravi, da je bila italijanska vlada skupno z ostalimi zavezniki pripravljena dovoliti Bolgarski, da zviša svojo vojsko za 10.000 mož. Toda sedaj je bolgarska vlada gospodarsko situacijo, zato je potreba odpadla, sicer pa tudi če ne bi bila, se mi zdi, da bi zadostovala njena normalna vojska, da vpostavi red in mir.

Nato preide na odnosaje z Rusijo: Ni dvoma, da je bilo koristno, da je naša vlada priznala sovjetje, to je politična korist, mogoče ne neposredna, pač pa posredna. Treba je bilo odstraniti oblak, ki nas je oviral, da bi bili videli, kaj se godi tam. Sedaj smo videli, da je prizor zanimiv. Vsi, z voditelji boljševizma vred priznavajo, da se je komunistični eksperiment popolnoma ponesrečil, zakaj komunizem s svojo izravnavajočo tendenco nasprotuje življenju, nasprotuje zgodovi-

ni, še bolj pa naravi, ki ne pozna nobene enakosti in živi od neenakosti.

Ko je končala perioda najhujšega terorizma, je začel Lenin periodo nove gospodarske politike, ki je vedla dosedaj do sledečega rezultata: Ustvarjen je bil razred majhnih kmetijskih posestnikov, ki so antikomunisti. Vedla je končno do finančne politike, ki se ne razlikuje od one drugih držav. Funkcionar borza, funkcionar denar, delajo se kupčije, priznana je do gotove meje privatna lastnina, in od vsega boljševističnega ideala ni ostalo drugega kot paravent za zunanjo uporabo: Monopol zunanje trgovine, ki je še podrejen državi.

Ne verujem, da bi bilo mogoče, da bi se vrnila Rusija v štadij militantnega in militarističnega komunizma od leta 1921. Rusija bi morala delati politiko realnosti, tako na znotraj, kakor na zunanje.

Kominterni in italijanski komunisti.

Ni dvoma, da je tretja internacionala na delu. Ustvarila je znanstveno, sistematično organizacijo propagande, vendar pa lahko rečem, da se je nam ni treba prav nič bati. Poznamo naše italijanske komuniste prav dobro, prav dobro vemo, koliko jih je, kaj delajo in kaj mislijo stori. (Odobranje). Malo jih je, in nimajo dosti vpliva na delavske množice. Pazimo budno nanje, vendar nimajo vzroka, da bi nam kaj očitali, sistemov, ki se jih poslužujejo v Rusiji v borbi zoper sovražnike boljševiškega režima, se mi ne bomo nikdar posluževali, ampak pazili bomo pridno in neprenehoma.

Dosedaj ruska vlada pri nas ni kompromitirala svoje diplomatske pozicije s propagando: njeno zadržanje je bilo popolnoma korektno, in upam, da bo tudi v prihodnje.

O trgovinski pogodbi bom govoril ob drugi priliki, dal bom par ugodnih pojasnil k tej pogodbi, čeprav ni prinesla velikanskih uspehov, ki jih je utegnil pričakovati ta ali oni, vsehov, ki jih ni mogla prinesiti. Zadoštuje, ako vpoštevamo gospodarski položaj Rusije, ruske trgovske metode in naše možnosti, potem razumemo, da smo na poti zopetne vzpostavitve trgovine, ki jo moramo nadaljevati, ako hočemo imeti trajne in koristne uspehe.

Nemčija, Avstrija in Brenner.

Italijanska vlada je zato, da vstopi Nemčija v Zvezo narodov in zato, da ima Nemčija v Zvezi sedež v Svetu Zveze narodov.

Glede garancijskega pakta pravi: Ne sme se garantirati samo mej ob Renu, marveč tudi na Brennerju. (Odobranje).

Glede vprašanja združitve Avstrije s Nemčijo meni: Ni dopustna. Nikdar ne bomo privolili v tako silno kršitev obstoječih pogodb. (Odobranje). Res je sicer, da je izjavila nemška vlada, da ne namerava staviti take zahteve, kljub temu pa je ravno tako res, da se dela najintenzivnejša propaganda, da bi se ustvarilo razpoloženje za priklonitev, ki bi postalo v gotovemu momentu neodoljivo. Če naj bi prišlo do priklonitve, potem je bila italijanska zmaga zastoj. Utvarjen bi bil paradoks, da bi bila edina država, ki je pridobila na teritoriju in na številu prebivalstva in, ki bi ustvarila iz sebe jako močan blok srednje Evrope, ravno Nemčija. (Odobranje).

Kar pa se tiče sicer naših odnosajev z Avstrijo, je zadržanje avstrijske vlade proti nam popolnoma korektno, politika prijateljska. Toda mučno je čitati časniške kampanje in dnevne polemike, s katerimi se zahteva to, v kar ne bomo nikdar privolili: mejo na Brennerju smatramo za nepreklicno, in branili jo bomo za vsak ceno. (Ploskanje).

Dolg Ameriki.

Italija ima okroglo 100 milijard papirnatih lir dolga, od tega jih dolguje Zedinjenim državam 50.

Ako pomislite, da je imela Italija v veliki vojni 632.000 mrtvih, 400.000 pohabljenih, 1.000.000 ranjenih, ako pomislite, da je prelo dva milijona mladih Italijanov svojo kri za skupno zmago, vas gotovo boli srce. Toda v politiki ni prišla v poštev še nikdar moralna idealnost, zato je treba, da vzamemo realnost, kakršna je:

Vlada priznava svoj dolg ter je izjavila, da bo svojemu sedanjemu gospodarskemu položaju primerno izpolnila svoje obveznosti. Toda, ako se dovoli drugim bogatejšim državam moratorij, ga smemo zahtevati s tem večjo upravičenostjo tudi mi. Ne zahtevamo, da se nam dovoli odplačevati v obrokih par sto let, temveč deseteletij.

Ekspoze Mussolinija je doživel v senatu glasno odobranje.

brovoljcev: Italijo, ki hoče delo in mir, ki pa je tudi ponosna in gleda na svoj prestiž. Nato se zaletava nekoliko v Avstrijo in meni, da je zanjo najbolje, da pusti Brenner v molčečnosti pod njegovim snegom.

O istem predmetu piše nacionalistični L' Idea Nazionale: Izjave zoper združenje Av-

strije z Nemčijo so prve oficijelne izjave v tem pogledu v Italiji. Avstrijski problem zanima nas Italijane bolj, kakor Češkoslovaško, Jugoslavijo ali Francijo. Politika, ki tendira na priklonitev Avstrije k Nemčiji, mora izginiti.

Sovjetski kongres.

Ruski komunisti so znani mojstri v režiji velikih mas. Zadnji kongres sovjetov je to znova potrdil. Vsako presenečenje je izključeno, vse se odigrava po določenem redu, vsako glasovanje je že naprej sklenjeno in kljub vsemu temu dela kogres vtis spontanega navdušenja, ko da bi vse prišlo iz srca mas.

Zborovalno poslopje je cernirano od straž. Nobenega presenečenja od zunaj, nobenih neprijetnih incidentov ne sme biti. Dostop je dovoljen samo na posebno legimitacijo s fotografijo. Nobene listnice se ne sme vzeti seboj, nobenega zavojčka, ker kdo ve, kaj bi se moglo skriti v aktini listnici.

Tudi ne dajo komunisti ničesar na vraže. Kongres se je pričel 13. maja ob 13. uri. In vse je šlo gladko.

Ko vstopajo na predsedniško mesto novizvoljeni člani političnega odbora, pozdravljajo zborovalci vsakega odbornika s krepkim aplavzom, ki postane naravnost vihar, ko stopi na oder Trocki. Aplavz je tako močan, da postane situacija skoraj nerodna.

Problem osrednje Azije

je prva točka dnevnega reda. Na razvalinah carističnega Turkestanja vstajajo nove republike. Komunisti podpirajo ustanovitve novih republik, ker ostanejo potem enotne in strogo centralistične komunistične stranke vse v njihovih rokah. Diktatura proletariata je sigurno sredstvo, da ne bo nobena nova republika postala sovjetski državi nevarna.

Ker so postale turkmenska, uzbekska, karagiriska in tadžiška republika z izstopom iz RSFSR (ruske socialistične federativne sovjetske republike) dva dni čisto samostojne, je treba, da se izpremeni ustava, da morejo vstopiti v SSSR in živeti dalje. Z viharim aplavzom se izprememba ustave sklene in predstavniki novih republik pozdravijo v svojem rodnom jeziku kongres. Odgovarja se jim rusko in propaganda Rusije prodira na vzhod.

Rdeča armada.

Viharno pozdravljen poroča o stanju rdeče armade Frundze. Rdeča armada šteje sedaj 562.000 mož in tega števila se vsled zunanjih nevarnosti ne more več zmanjšati. Sosedji se oborožujejo. Poročila pravijo, da hoče Estlandska odstopiti Angliji otoka Ozel in Lago. Mi svarimo Estonsko pred tem korakom. Ne pripravljamo proti nikomur nobene ofenzive, toda svoje bomo branili. Rdečega militarizma ni. S številkami skuša Frundze dokazati, da odgovarja število rdeče armade samo minimalnim obrambnim zahtevam. Opozarjal je na razredno sestavo

rdeče armade in na zboljšanje njene oskrbe. Izvežba moštva in obicirjev je vedno boljše, zdravstveno stanje dobro in kulturno politično mišljenje v armadi odlično. Slabo pa je stanje tehnične armade. Tehnične naprave so deloma zastarele, deloma nepopolne. Vseeno pa je bojna sposobnost rdeče armade zelo velika. Zračno brodogojstvo je šele v povojih, toda vseeno je zelo uspešno, kakor je to dokazal polet iz Kabula preko Karakuma, ko je bilo treba preleteti preko 8500 metrov visoke gore. Mornarica se je pričela popravljati od svojega propada, nastrojenje med mornarji pa je sijajno.

Na naslov Anglije je dejal Frundze, da si naj angleška mornarica najde druge kraje za izprehode, kakor pa je Baltičsko morje, ker bo v Kronstatu doživela »iskren in spodoben« sprejem. Vojna industrija je v Rusiji še nezadostno razvita, toda njen napredek je očividni.

Svoj govor je končal Frundze z besedami.

»Če bi kdo hotel z bajonetom preizkusiti trdnost stavbe, potem rdeča armada ne bo samo bajoneta odbila, temveč sovjetske stavbo pomnožila z novimi hišami.«

O finančnem stanju

sovjetske države je poročal narodni komisar Sokolnikov. Reforma sovjetskih financ je treba smatrati kot popolnoma posrečeno in izvedeno. Reforma ni bila utirjena samo z bančno emisijo, temveč tudi z bančnimi vlogami in prihranki prebivalstva, ki znašajo eno milijardo zlatih rubljev. To je omogočilo dovolitev večjih kreditov, s katerimi se je zopet produkcija dvignila. Ugodno stanje financ se vidi tudi v proračunu, ki je brez deficita, pa čeprav so se državni izdatki povečali za 400 milijonov zlatih rubljev. Železnica, pošta, telegraf so že aktivni. Težka industrija dobi 150 milijonov subvencije, poljedelstvo pa 145 milijonov. Direktnih davkov plača mestno prebivalstvo 450, podeželje pa 340 milijonov zlatih rubljev. Samovoljni davki lokalnih oblasti so prepovedani. V celoti je sicer proračun trden, toda prepričan, da bi mogel v vsakem oziru zadovoljiti. Potrebno je zunanje posojilo, ker bi se z njim gospodarski napredek sovjetske države pospešil. Finančno zunanjo blokado bo sovjetska vlada zlomila z izvozom nafte in žita. Tudi operacije z zlatom bodo pomagale. Sovjetsko zlato v Londonu je tako bilo sedaj dirigirano v drugo državo.

Končno je Sokolnikov poudaril, da sovjetska vlada nikakor ne namerava plačati car-skih dolgov.

Zadnje ure obsojenih atentatorjev.

Neki sofijski list opisuje poslednje ure na smrt obsojenih tako-le: Mogoče samo še ena huda noč in eno težko jutro pa bodo odpeljali skozi dolgi in temni koridor centralnih zaporov radi zločina v cerkvi sv. Kralja na smrt obsojene na kraj usmrtilive. In že sedaj zadostuje samo, da se omeni ime svečenika, ki je vezan na jako neprijetno ceremonijo pred vsakim izvršenjem smrtno kazni, in Fridmana strese mrzlca. Samo top udarec v zid, in Kojev dobi histerični napad. To ni več poza. Ker se ne kesajo in ne molijo. Skrbno in nejevoljno kakor, da pripravljajo poslednji udarec sebi in celemu svetu, pišejo, pišejo... urejuje jo in molče. Ampak vsi pišejo. Fridman sestavlja cele memoare o sebi, o rodbini in prijateljih, sestavlja eseje, ki predstavljajo pravzaprav smer vsakega atentatorja vobče. Samo Zadgorski plaka. Plaka po cel dan in celo noč. Pritožuje se, da ga izdali. Vse to so mu podvrgli, pravil. Ker on je res vedel in pristal na vse to, kar je bilo treba izvršiti. In pomagal je...

Toda gospodje so ostali gospodje. Ko se pride po dolgih stopnicah v glavni koridor zaporov, se naleti takoj celice obsojenec. V prvi na levi strani čepi nesrečni Muravljev, nekdanji prefekt sofijske policije. Potri je strahovito. Nudi vtis človeka, kateremu so nepojasljivi dogodki, odigrani izven vseh zakonov narode, zmešali možgane.

med tem, ko je razmišljal, da bi se orientiral. Poleg njegove je celica Hrista Kabakševa. On se ni mnogo izpremenil. Čita dalje, miren in nekako čudno potolažen.

Nautil sem se angleški, pravi, in to je pridobitev.

Kojev nasprotno prepisuje, kdo zna katarikrat že, oporoko, vsakokrat drugače. »Moji sinovom v amanet«, piše na vrhu velikimi črkami. Kojevu se mudi. Sprašuje samo, koliko je ura, in zopet vzame drug list. Nedolžen sem, zatrjuje. V ostalem, Bog je priča. Pozneje se bo vse videlo.

Paznik kima nervozno z glavo: To poslušam celi dan... vsi so nedolžni...

Fridman sestavlja poleg drugega tudi pritožbo na kasacijski dvor. Nejevoljen je, in noče, da ga motijo. Nima časa. Posla pa polne roke. Opravičuje se. Nima se za kaj pritožiti. Saj itak nima vse skupaj ne smisla ne učinka. Čez pol ure mora oddati pritožbo. Čas beži. Zopet se opravičuje. Se zopet vse in piše, pa še enkrat piše...

In, če prideš na konec hodnika, začuješ ježanje. Zadgorski joka. Neodoljiv utis, ki ga ima, da so ga vsi izdali, da je zapuščen in sam, prehaja iz tega joka na vsakega, ki se mu približa. Vprašajo ga, če je videl žrtev svojega dela, toda on dvigne nekoliko glave in zopet zaihti...

Turški nacionalizem.

Po krvavi udušitvi kurdske vstaje je znova zaplamtel turški nacionalizem. Izmet paša, večni ministrski predsednik in vseh časih težav in stiske, je tudi brez vseh ovinkov izjavil, da je nacionalizem v zunanji in notranji politiki program vlade. Nacionalizem v zunanji politiki je povzročil močno približanje Turčije Franciji. Francoski poslanik Franklin Bouillon je pripravil posebni francosko-turški dogovor, ki gotovo ne bo predložen Angležem. Bili bi ga najbrže le malo vesel, ker jih je Bouillon že enkrat pošteno »notri položil«. Nacionalizem na zunanji pomeni, da bo Turčija v mosulskem vprašanju nepopustljiva in da računa pri tem na pomoč Francije.

Ker je Francija dovolila prevoz turških čet za časa kurdske vstaje preko francoske Sirije in tako pomagala k udušenju vstaje, ki so jo Angleži podpirali, je verjetno, da je turški račun na francosko pomoč pravičen. Dobri odnosaji med Francijo in Turčijo so se pokazali tudi ob priliki sprejema novega

turškega poslanika Feti beja v Parizu in je bil sprejem tako pristrčen, kakršen je celo za prijateljske države malo običajen.

Dvig turškega nacionalizma se vidi tudi v tem, da hoče Turčija prisiliti vse tuje diplomate, da pridejo iz malarije prostega Carigrada v nezdravo Angoro. Zato namerava odpraviti mesto diplomatskega zastopnika turške vlade v Carigradu, da tako prisili tuje diplomate, da pridejo v Angoro.

Kakor je turški nacionalizem v zunanji politiki uspešen, tako pa je v notranji reakcionaren. Sicer običajen pojav za vsak pretiran nacionalizem. Tako se pripravljajo nov tiskovni zakon, po katerem ne bo strogo prepovedana samo vsaka kritika vlade, temveč tudi vsaka kritika kakega uradnika. Kazni bodo silno stroge. Pa tudi sicer vlada najostrejša diktatura, katere pezo bodo oblasti občutili Kurdi, ki se v masah obsojajo na smrt.

Demokracija bo morala prestati še težke boje, predno bo mogla vstopiti v Turčijo.

Komentarji rimskega časopisa k Mussolinijevem ekspozeju.

Mussolinijevim izjavam v senatu pripisuje vse rimsko časopisje veliko važnost. Listi pravijo, da je obravnaval Mussolini vse probleme zunanje politike z izredno jasnostjo. Seveda komentira vsak list ekspoze po svoje.

Rimska »Tribuna« se bavi predvsem z vzroki uspehov italijanske zunanje politike. Meni, da je bil glavni vzrok manjše uspešnosti italijanske povojne zunanje politike pred Mussolinijem dejstvo nestabilnosti prejšnjih ministrstev. Sedanja zunanja italijanska politika ima enoten stil, enoten značaj, ker ima določen cilj in določeno metodo. Sedanja italijanska politika je povsem neodvisna, zato je govoril Mussolini lahko odkrito o vprašanjih, ki se nanašajo na Francijo in Hindenburgovo izvolitev, ne da bi mu mogel kdo očitati germano- ali pa frankofilstvo.

Tudi opoziciionalne časopisje je zadovoljno. »Voce Republican« odobrava politiko Italije proti Rusiji. Podčrtava pa, da ne gre za antidemokratsko politiko, kakor mislijo ne-

kateri, temveč za lepo in dobro politiko. Tudi Mussolinijevo odločno stališče glede meje na Brennerju ji zelo ugaja. »Nobena italijanska vlada ne bo smatrala nikdar, da bi bila dovoljena kakršnakoli izprememba naših naravnih alpskih mej!«

Nitičev »Il Mondo« vidi glavno važnost Mussolinijevega govora v povdaranju dejstva, da v Italiji ni nobene komunistične nevarnosti.

Ni mnogo drugačen komentar Giolitijevega lista »Giornale d' Italia«, ki sklepa iz tega dejstva, da so vse reforme, ki jih hoče izvesti fašizem, nepotrebne. »Sedanjí zakoní zadoštujejo popolnoma in zadostuje vlada, da se vzdrži red, ki je, če je ogrožen, ogrožen samo s strani fašistovskih ekstremistov.«

Glavni organ fašistov »Il Popolo d'Italia«: Če govori Mussolini, ima Evropa občutek, da nima za seboj kakih med seboj nesložnih frakcij, marveč ponosno nacijo, strašno pehoto, aeroplane, vojno brodogojstvo in legije do-

Dunajsko pismo.

† Dr. Ivan Zolger. — Dr. Mataja o bolševizmu.

Na Dunaju, 21. maja 1925.

Včeraj ob 8. popoldne smo spremili zemške ostanke pok. dr. Zolgerja k večnemu počitku na pokopališče v Hilleldorfu, ob periferiji Dunaja. To se je zgodilo na željo njegove soproge, ki je hči tukajšnjega znanega industrijalca. Blizu tam je njena vila, kjer se poslednje stalno naseli s svojimi tremi otroci. Jeden sin je letos maturiral v Mariboru, drugi bo prihodnje leto. Ker imajo na Dunaju vilo za sebe in na Marijehilferici v družbi z bratom še veliko hišo (št. 117), bodo otroci nadaljevali svoje višje študije na Dunaju. Na željo pokojnikovo se je vršil pogreb preprosto in skoro tajno. Nekateri dunajski Slovenci smo slučajno izvedeli za uro kraj pogreba. Tudi poslanstvo je bilo obveščeno od slovenske strani v zadnjem hipu, da sta se mogla udeležiti pogreba poslanik Milojevič in ataše Golias. — Iz Ljubljane došla zastopnika univerze gg. dr. Hinterlechner in dr. Pitamic. — Med drevjem tega idilnega parka je bil izkopen grob, v katerega so spustili in zagrebli rakev tako odličnega sina slovenskega naroda.

Svojo posvetno kariero si je izbojeval sam z izredno učenostjo in pridnostjo. Pokojni Körber ga je pozval iz naučnega ministrstva v predsedništvo ministrskega sveta, kjer je ostal do preobrata, z malim prestankom takrat, ko je bil prvi in zadnji jugoslovanski minister. — Tu je bil jako cenjen kot... izreden delavec in znanstvenik; njegova znanstvena dela so zaslovela daleč preko mej stare monarhije.

Bil je prisoten tisti usodepolni seji ministrskega sveta, ko je dobil Stürgkh nalogo, da predloži cesarju v podpis oni usodepolni dokument, ki je bil prvi in zadnji jugoslovanski minister. — Tu je bil jako cenjen kot... izreden delavec in znanstvenik; njegova znanstvena dela so zaslovela daleč preko mej stare monarhije.

Ko je bil imenovan ministrom, sem ga takoj posetil v njegovem kabinetu v Gosposki ulici. Kolikor sem smel takrat povedati javnosti o najinem razgovoru, sem napisal v dopisu »Slov. Narod«. — Danes lahko dostavim, da v dr. Zolgerju nisem našel kakega avstrijskega ministra, marveč iskrenega jugoslovana, ki niti najmanj ni dvomil, kakšen bo konec svetovne vojne. »Samo bojim se,« je še pripomnil, »da naši volilni krogi ne bodo pripravljeni na ta konec, — in takrat bo šel prvi začetek naših usodnih homatij na jugu.« — Kako prav je videl v bodočnost!

Ali je domovina dovoljno ocenila velike duševne vrednote tega moža? — Dočim so se pripehale v ospredje in do neverjetne moči razne nile, ki razum velike porcije predrznosti ne morejo nuditi narodu ničesa, je pokojni Zolger sicer zastopal po volji ljubljanske Narodne vlade naše obmejne interese..., ali velika Jugoslavija mu je še da-

nes dolžna vse troške in dijete...! Bivša južna železnica (do konca 1923) mu je postregla z letno karto za vožnje med Mariborom in Ljubljano, a ko je železnico prevzela država in je Zolger pisal svojemu prijatelju iz Pariza — dr. Velizarju Jankoviću ter ga poprosil, naj mu letno karto podaljša tudi za l. 1924, mu Velizar niti odgovoril ni. Tako je znal ceniti tega zaslužnega učenjaka jeden Velizar Jurković, ki pa je svojo družino pripeljal in odpeljal iz tople s posebnim vlakom, pa tako nerodno, da so imeli imeli redni vlaki na obe strani po več ur zamude! — Da ne govorim o stotinah letnih kart, ki jih je razdal med svoje najbližje soimisljenike, korteše in zasebne služabnike...! O priliki povem še vse drugačno historijo o Velizarju!

Včeraj je govoril zunanji minister dr. Mataja na nekem strankinem shodu v 9. okraju. Porabil je to priložnost, da je označil stališče vlade napram bolševizmu in potem zavrnil razne glasove iz inozemstva, kakor da je Avstrija gnezdo bolševizma in njegovih nevarnih naklepov in sklepov in dejanj, ki se raztezajo zlasti na Balkan.

Dejal je, da je avstrijska vlada načelna nasprotnica bolševizma, in prvi vrsti radi brezobzirnega boja krščanstvu, veri, kulturi in vsem npravnim zakonom. Kapitalistični režimi se sprijaznijo z bolševizmom za par koncesij, ni nikoli! Vse to pa nas ni oviralo, da smo po vzgledu drugih tudi mi priznali Sovjete! — Pri tem pa imamo vedno pred očmi, da je izbruh svetovne revolucije v programu bolševizma...

Vemo tudi, da je Dunaj Moskvi jak, prilčna kurirska postaja na poti v Rim, Beograd itd. In nato diplomatsko lepo pove, kaj vse je naloga po vsem svetu priznane izvršne dunajske policije, da ona te naloge tudi izvršuje, prosí pa sodelovanja policije ostalih držav — »! Wir sind zu einer solchen Kooperation bereit, si wir ersuchen darum, und sind überzeugt, dass sie die besten Früchte tragen wird. Insbesondere sind wir bereit, die ausgezeichneten Einrichtungen den anderen Nationen zur Verfügung zu stellen. Dem, was wirklich geschehen könnte, sind wir sehr auf den Fersen. Was darüber hinaus erzählt wird, ist Romantik!«

(To pomeni, da dunajska policija resno sledi vsemu, kar se tu godi, ali blamirati se ne mara, kakor se včasih od nje zahteva. — »Abend« je neki dan strašno razmazaril jugoslov. policijskega agenta na D., ki prihaja s strašnimi pravljicami, zahteva intervencije, a se potem vse izblizne v prazne kombinacije histerijskih možgan!)

Dr. Mataja dalje pravi, da je v A. manj komunizma nego kjerkoli drugod. Tu imamo čisti proporcionalni volilni sistem, a komunisti nimajo še nobenega zastopnika ne v Nationalratu, ne v deželnih zbiorih. — Končno še pove, da doslej ni intervenirala pri njem še nobena sosednja država radi boljševske propagande z Dunaja. — Celotno besedilo njegovega govora bi morala že včeraj imeti vaša vlada v rokah! Ali ga je imela?!

A. G.

Politične vesti.

= Senzacija »Novosti«. Zemljoradniške »Novosti« poročajo, da se z ozirom na pogoste bolelosti G. Pašića išče politik, ki bi mimo njega izvedel sporazum s Hrvati. V zvezi s tem omenjajo »Novosti« g. Ljubo Jovanovića in dr. Ninčiča. Zlasti slednji ima po mnenju »Novosti« veliko šans, da postane ministrski predsednik in to vsled njegovega koncilijantnega značaja ter dobrih zvez z dvorom. Beležimo vest »Novosti« kot kro-nisil.

= Tiskovni zakon. Razprava v odseku za proučevanje načrta o tiskovnem zakonu je pokazala, da je načrt tako slab, da je absolutno nespremenljiv. Zaradi tega je vladna večina dovolila dalekosežne izpremembe in od prvotnega načrta ne bo ostala skoraj niti črka. Med drugim se je na zadnji seji določilo, da so razpečevalci in prodajalci kaznivi samo tedaj, če razširjajo konfiscirane ali prepovedane liste.

= Zemljoradniški glavni odbor je sprejel na svoji zadnji seji z dne 20. maja po izčrpnem pretresu političnega položaja štiri resolucije, o katerih pravi med drugim: Nasilje vlade traja dalje zlasti proti zemljoradnikom. Pokrajinske organizacije vladnih strank ukazujejo oblastem. Zakonski načrti vlade pa so taki, da bodo zemljoradniki in ves narod brez svojih državljanjskih pravic. Zato bo Savez zemljoradnikov nadaljeval svojo odločno borbo proti vladi. — Glavni odbor je odločno za sporazum, ki ga pa morejo izvesti samo svobodni zemljoradniki vse države. — Savez zemljoradnikov izreka bolgarski zemljedelski stranki svoje globoke simpatije. Končno izreka glavni odbor zemljoradniškim poslancem zaupnico.

= Izjava Pavla Radića. Dopisniku »Politike« je izjavil Pavel Radić sledeče: »Nikdar nismo hoteli stvari gnati do konca. Organizirali smo se, da morejo drugi z našo nezlomljivo silo računati. Povedali smo s svojo suani vse, kar mislimo o sporazumu. Vse zapreke, ki so bile na poti sporazumu, smo odstranili. Tudi v radikalni stranki se čuti potreba, da se vprašanje sporazuma že enkrat reši. Tudi oni čutijo imperativno potrebo, da se spravi to vprašanje z dnevnega reda, ker spoznavajo, da gre za notranjo konsolidacijo države, za zunanji prestiž, za kre-

ditje in za jako in sposobno parlamentarno večino. Radikali vedo, da je vsaka druga rešitev samo od hro in da z vsako drugo rešitvijo ostane hrvatsko vprašanje brez naše odgovornosti odkrito. Vprašanje sporazuma je zajelo vse kroge in v tem je jamstvo za njegovo ustatvitev. Nismo tukaj samo mi in radikali, temveč tudi ostali faktorji razumejo to vprašanje prav tako ko mi.

= Radikali na Hrvatskem za sporazum. Med hrvatskimi radikali vlada veliko zadovoljstvo vsled zblizanja med radikalno stranjo in HSS. Radikali na Hrvatskem so mnega, da »nacionalni« blok ni samo ovira ureditvi »odnosajev med Hrvati in Srbi, temveč tudi razširjenju radikalne stranke na Hrvatskem. Iz razgovora z vodilnimi člani radikalne stranke na Hrvatskem se vidi, da je živa želja vseh radikalov, da pride do vlade RR. Oni mislijo, da bi bili s tako vlado varovani i državni i radikalni strankarski interesi na najboljši način.

= Samostojno-demokratska kultura. Na miren in stvaren članek P. Radića je prinesel Pribičevićeva »Reč« vehementen odgovor, ki kar mrgoli prostaških osebnih napadov. Par cvetk: »To je brez sumnje Pavel Radić, bivši agent Singerovih mašin za šivanje, a sedaj predsednik Hrvatskega seljaškega kluba. V laganju in poltronski je dosegel to individuum rekord... Ovako ordinarno in nesramno more lagati samo »nitkov«, ki misli, da se uspehi v politiki dosežejo z lažmi, kadar se načela države na gnoj...« Divno kulturno piše organ našega prosvetnega ministra!

= Nova pogajanja z Rumunijo. V Beograd so prispeli rumunski delegati general Falarescu, šef generalnega štaba, in polkovnik Lindurm, šef prometnega oddelka pri generalnem štabu, da zaključijo z našo državo vojno-prometno konvencijo. Včeraj so se delegati posvetovali s poljskim poslanikom Oksenskim, ker želi Rumunija skleniti slično konvencijo tisk z našo državo tudi s Poljsko.

= Grški tisk je začel vehementno napadati našo državo in obenem hvaliti Italijo. Grški zunanji minister je celo na banketu pri italijanskem poslaniku pozval Italijo, da naj se posluži Grške kot most za prodiranje na Balkan. — Istočasno, ko grški list tako ljuto na-

pada našo državo in zahteva, da se Grčijo zveže z Bolgarsko, pa v Beogradu razpravljajo grški delegati z našo vlado v svrhu obnovitve grško-jugoslovenske obrambne pogodbe. Po pisavi grškega tiska je pač bolje, da se tako zvezo lepo pokoplje. Zanesti se na njo itak ne bi bilo mogoče.

= Sofijski preki sod. Pred svojo smrtjo je dejal Prudin, bivši sofijski mestni naceinik, v svojo obrambo sledeče: »Prostovoljno sem se sam javil sodišču in hočem biti iskren. V tej stvari sem jaz absolutno nedolžen. (Obtožen je, da je organiziral atentat v gledališču Odeon in v ta namen najel dva zločinca, ki sta položila peklenjski stroj. Op. red.) Moje ime se omenja kot sinonim najbolj grdega nasilja, toda kljub temu se nisem skril, temveč sem prišel, da zahtevam resnico. Izgubil sem vse, kar sem imel. Ostala mi je samo glava, pa evo, vzemite jo njo, če je treba. Pravijo, da sem hotel pobegniti. To je grda laž. Postal sem sofijski mestni naceinik, ker sem čutil veliko mržnjo do liberalcev, ki so me po nedolžnem obsodili in ki so krivi bolgarske katastrofe. Priznam, da sem se hotel nad njimi maščevati, toda spoznal sem, da tega ne morem in ne maram storiti. Nikdar nisem bil v službi komunistov ali zemljedecev. Res pa je, da sem včasih prekalil meje svoje uradne pravice in zato se sedaj iskreno kesam. Toda pri atentatu v Odeonu sem absolutno nedolžen. Če pa je vseeno potrebno, da me obesite, potem me obesite za jezik in ne za glavo, ker zaradi jezika sem prišel sem.«

= Velikobritanska vlada ne čestita Hindenburgu. Bilo je že javljeno, da bodo zavezniške države čestitale Hindenburgu k izvolitvi. Kakor pa je sedaj sporočil v angleškem parlamentu zunanji minister Churchill, nima velikobritanska vlada namena Hindenburgu čestitati. Vzroka za stališče zaveznikov Churchill ni omenil.

= Iz »konsolidirane« Italije. V Parmi je bil izvršen atentat na fašistovskega odgovornika in poslanca Michelija. Zrtev ni bilo. — V neki vasi pri Lucci je bil iz političnih vzrokov ustreljen neki komunist. Policija je aretirala sedem oseb. — Po poročilu »Giornale d'Italia« so našli karabinjerji na železniški progi tik pred prihodom vlaka bombo. Ko jo je neki karabinjer pobral, mu je bomba v roki eksplodirala ter odnesla roko.

= Revizija nemške ustave. Notranji minister Schiele je izjavil, da bo smatral vsak poskus nasilne izpremembe weimarske ustave za veleizdajalstvo. Pač pa je za to, da se skliče poseben ustaven odsek, ki naj preštudira vprašanje revizije ustave. Zlasti bi bilo treba urediti razmerje med državo in deželami v zmislu večje decentralizacije. Dalje je treba vladi priznati več pravice za odpravo gospodarskih neprilic. Tudi glede volilne starosti, razširjenja imunitetnih predpisov in izpremembe državnih barv bi bilo treba revidirati ustavo. Končno bi bilo treba tudi misliti na odpravo oziroma nadomestilo zakona o zaščiti države.

= Rumunsko-madžarski spor pred reparacijsko komisijo. Med Rumunsko in Madžarsko je prišlo svoječasno do nesporazuma v vprašanju ocenjevanja madžarskega premoženja v Erdelju, za katero je bila obvezna Rumunija glasom mirovnih pogodb plačati odškodnino. To premoženje so bile železnice, rudniki, javne zgradbe in podobno. Madžari so zahtevali od Rumunije veliko svoto 4.800.000 K v zlatu, dočim je ponujala Rumunija 1.080.000 K v zlatu. Spor je prišel pred reparacijsko komisijo, ki tega vprašanja ni rešila v celoti, temveč je sklenila, da ga reši retajirano. Za enkrat je ocenila komisijska vrednost železniške proge ter ceni kilometer na 100.000 K v zlatu. Ta svota se zdi Rumuniji mnogo previsoka. Vseled tega je sklenila rumunska vlada apelirati na plenarno reparacijsko komisijo.

= Katere stranke na Poljskem so proti Grabskovi vladi. Varšavski parlament je glasoval te dni o državnem budžetu ter izrazil pri tem uradniški vladi Grabskega svoje zaupanje. Ker se je zgodilo to dva meseca prej, nego lansko leto, se smatra to hitro odobrenje budžeta v političnih krogih kot nov in važen korak h konsolidaciji notranjih političnih prilik na Poljskem. Proti budžetu so glasovali samo radikalnoagrarni »vyzwolenie« in levičarska skupina poslanca Bryla. Socijalni demokrati so se vzdržali glasovanja. Narodne manjšine so glasovale proti budžetskemu predlogu. Še bolj viden je bil rezultat glasovanja o nezaupnici današnjemu kabinetu. Dotični predlog je stavil židovski klub, toda zanj so glasovale samo narodne manjšine in »vyzwolenie«. Vse ostale poljske skupine niso hotelle glasovati proti kabinetu. V politični javnosti so pričrli, da je situacija Grabskega kabineta popolnoma sigurna.

= Strah pred nemško konkurenco na Poljskem. Na dnevnem redu poljske nemških pregovorov je med drugim tudi vprašanje poljsko-nemškega dogovora o rečni plovbi na podlagi vzajemnosti. Temu problemu ni obrabl sprva niti tisk, niti javnost velike pažnje. Varšavski listi prihajajo šele sedaj do zaključka, da Poljska v današnjih prilikah ne sme pustiti Nemcev na svoje domače reke, kot ravnopravne konkurente. Nemčija razpolaga z rečnimi ladjami s skupno tonažo 7.500.000 ton, dočim ima poljski plovitveni park tonažo samo 184 tisoč ton, ter bi nemška konkurenca jako škodovala.

= Sovjetska Rusija nima kredita. Pregovori glede ustanovitve Sovjetske banke v Parizu so prekinjeni. Vzrok temu je, da se ni našla nobena banka, ki bi bila pripravljena subskribirati polovico potrebnega kapitala. Pravtako stoji angleška vlada na stališču, da se sovjetski vladi in njenim organizacijam za zunanjo trgovino nima dati to-

liko časa nobenega kredita, dokler ne plača današnja Rusija starih dolgov, in dokler ne vrne konfisciranega tujega imetja.

Prosveta.

Ljubljanska Drama v Beogradu.

Po pregledu vseh kritik je jasno, da je naša drama dosegla velik uspeh. Docim hvalijo vse kritike dela posameznih avtorjev, se edino zemljoradniške »Novosti« omejujejo na Cankarja. Zanimivo je, da smatrajo za njegovega prednodnika Stjerjo Popovica (kodoljupet), za učenca pa Krzelo. »Veroniko Deseniško« presojajo predvsem iz stanovskega stališča.

Razvidno pa je iz kritik, da je program gostovanja vzbudil veliko pozornost in je bil pravilno izbran. Nasprotno trditve — in te so bile — da bi bili morali priti v Beograd z »Divjim lovem«, »Kokovnjak« v narodnih nošah, podcenjujejo prav tako srbsko publiko kakor slovenske goste.

Kakor trdijo tudi druga osebna poročila, se je naša drama odlikovala z vestnostjo in soigro vsega ansambla. Posamezne režije niso našle pri vseh enake pohvale. Kot najboljšo režijo pa se smatra Sestovo »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Iz Beograda poročajo, da je farsa odlično učinkovala in je v mogočnih prostorih Nacionalnega gledališča samo pridobila. Istotako je režija »Veronike« dosegla lep uspeh. Nekateri kritike očitajo sicer tej režiji zunanost in trdijo, da je premalo izdelana v notranjem oziru, pač pa je zmagala z enotno linijo. Tudi Lipahovo režijo simpatično omenjajo.

Poudariti pa je treba, da to niso le uljudne besede, temveč resnično odkrito priznanje, ki ga potrjujejo tudi osebna poročila.

Kot najboljše kreacije navajajo kritike predvsem Rogozovega cerkovnika, Jacinto in Veroniko ge. Saričeve. Glede Kralja se mi zde »Novosti« najbolj točne. Hvalijo namreč njegovega Kristofa Kobarja, a se ne ogrevajo za Pravdača. Tudi go. Marijo Vero poudarjajo, predvsem »Politikac«. Iz vseh kritik je razvidno, da niso učinkovali toliko posamezni igralci, kakor vse ansambel kot celota. Z ozirom na beograjski oder je naše gledališče lahko ponosno na ta uspeh. Glede praznih hiš se bodo čule različne inkriminacije.

Za ves razvoj bo treba marsikaj odločno poudariti in na glas povedati, kajti molčanje ni na mestu. Za danes pa bi polagal večjo važnost na delo za bodočnost, za medsebojno spoznavanje, kakor pa na brezplodno namigavanje.

J. K.

Koncert Glasbene Matice.

(Cesar Franck: Blagri.)

Minola koncertna sezija je potekala po večini v znamenju malih koncertov in koncertičev. Dr. Cerin (muzika dravske divizije), Škerjanc (orkestralno društvo »Glasbene Matice«) sta edina prinesla na vzporednih večja orkestralna dela. Prav že na koncu sezone se jima je v pridružil Srečko Kumar z izvajanjem znamenitega francoskega glasbenega dela za soli, zbor in veliki orkester, Cesar Franckovih »Blagrov«. Cesar Franck zavzema v francoski glasbi kot skladatelj odlično mesto. Učitelj glasbe, organist, profesor mojsterske šole za igro na orgle, skladatelj cerkvenih skladb, simfoničnih pesnitev, varijacij, 4 oratorijev, 2 oper itd. —

Oratorij »Blagri« (Les Beatitudes) spada med njegova najbolj spoštovana dela. Besedilo tvori osem stavkov iz Kristusove pridige na gori, katerim je pesnica Colomb zamislila antitezo. V začetku riše pojmovanje in početje sveta za časa Kristusove dobe in postavi kot kontrast njegove besede. Skladatelj je dobil na ta način dovolj prilike za vzhiteno glasbeno misli in ustvaritev dela, ki naj izraža krščanska etična načela. Skladba je dolga, včasih tudi nekoliko na dolgo in široko razpredena ter obsega uvod in osem blagrov. Zaradi nje obsežnosti bi jo morali izvajati na dveh večerih. Običajno pa se izvajajo prolog, tretji, četrti, peti in osmi blagor kot je storila Glasbena Matica. »Blagri« so tematično, modulatorično in harmonično zanimivo, zmerno moderno delo. Izpeljano je iz glasbenih misli in motivov, ki se vračajo v vseh delih nazaj. Značilno je premiknaje tem v ponavljanju, za terco, kvinta višje in zopet obratno, značilna in zanimiva je tudi ritmika. Prolog ima kratek uvod, tenor-solo in konča z zborom, v drugih pa nastopajo solisti in zbor. Orkester ima seveda največjo vlogo. — Kot smo že poročali, je Glasbena Matica izvedla »Blagre« častno in vse hvalevredno. Zbor je bil temeljito nastudiran in je zelo lepo pel. Posebno krasno je zvenel v tretjem delu, dočim so bili proti koncu koncerta sopranji že nekoliko trudni. Tudi številni orkester se je z malimi izjemami dobro držal. Netočnosti in neskladnosti v intonaciji je bilo opaziti le v trobilih. Tako veliko glasbeno delo pri nas točno in absolutno natančno izvajati pač ni mogoče, ker je dirigentu odmerjeno vedno prepičilo število skupnih vaj z orkestrom. Stane ogromno denarja. Med solisti nam je najbolj ugajal g. Betetto kot Kristus. S svojim krasnim zvočnim in mehkim glasom je poslušalce očaral, dasi se nam je zdelo, da je v svojem partu večkrat zavlačeval. Vzorno lepo je pela g. Vilma de Thierry-Kavčnikova, male partije ste pohvalno odpele gg. Lovševtova in Vohinčeva, satan g. Zathैया je bil premalo podkovan, g. Banovec je svoje dolgo in naporno vlogo odpel z zanosom. G. prof. Srečko Kumar je vodil ves aparat srečno in mu je zlasti v drugem delu izžvalil tudi živahnost in ogenj. Konec zadnjega dela je bil zmagonosen, veličasten.

Lepega uspeha izvajanja »Blagrov« smo

Dnevne vesti.

O LAJŠANA PLAČILA ZA O BLEKE DAJE O. BERNATOVIČ.

lahko veseli vsi: izvajalci in poslušalci. Edino prav in umestno je, da Glasbena Matica koncert v sredo v frančiškanski cerkvi ponovi in upamo, da bo naše občinstvo znalo ceniti poštrevnost in trud prirediteljev ter bo napolnilo cerkev do zadnjega prostora.

—o—

Poslovilni večer Hudožestvenikov.

Gledališče prazno. Le ruski rojaki so se prišli posloviti. Denarna kriza se v Ljubljani že očitno kaže, morda še kaj drugega. Zanimivo pa je dejstvo, da je bila najbolje obiskana Medeja. Velik del občinstva je hotel videti go. Germanovo. Ni pa manjkalo takih, katerim je bila baš uprizoritev klasične drame najprivlačnejši motiv.

Pri poslovilnem večeru so nastopili poleg pevca Sevastjanova razni recitatorji. Izmed avtorjev je prednjačil Dostojevski. Masaliti-ov je govor državnega pravdnika iz Karamazovih mojstrski podal. Vyrubov ni objel prednimike Miškinovega pripovedovanja o idiotu, a je bil boljši kot v prejšnjih predstavah. Krasnopoljski je uspešno prežeti vso recitacijo z naivnostjo Aljošinega srca. Bakšev in Križanovska sta nastopila z odlomkom iz »Moč teme«. Da sta vlogi čitala, je nekoliko motilo. Pač pa se je dvignil do svoje sile Bakšev v Tolstoj-Maupassantovi noveli. Kakor ga poznamo iz Karamazovih, je on najboljši v kreaciji elementarno bruhačjih, nepreračunljivih tipov. Nastopili so še Grečova, Komisarov, Šarov, Tamirov. Višek večera pa je tvoril pijanski monolog, oziroma dialog g. Pavlova. Kakor vselej, je tudi to-pot pronicnil v svojo vlogo do poslednjega utripa. Poleg tega pa se posreči njemu kakor malokomu drugemu, da ga čutimo v prostoru in vse ozrtje, ki ga obdaja. V tem je neprekosljivo mojster.

Hudožestveniki so nam v teh treh gostovanjih, kolikorkrat smo jih videli v Ljubljani, pokazali svojo visoko kulturo. Doba realizma je našla v njih brezdomno svoj teater. Priborili so mu na odru uspeh do zadnjih konsekvenc. A vendar so tudi s klasično dramo ustvarili vrednote, ki ostanejo nepozabne, kajti poizkušali so se približati z modernimi sredstvi grškemu pojmovanju drame.

J. K.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 20. uri. zvečer.

Sobota, 23. maja: »Narodni poslanec«. Red E.

Nedelja, 24. maja: »Kamela skozi uho šivance«. Izven.

Ponedeljek, 25. maja: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red F.

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Sobota, 23. maja: »Don Juan«. Red D.

Nedelja, 24. maja: »Netopir«. Izven.

Ponedeljek, 25. maja: Zaprto.

NEDELJA V NARODNEM GLEDALIŠČU.

V nedeljo, dne 24. maja sta v Narodnem gledališču v Ljubljani dve predstavi. V operi se poje zadnjičkrat v tej sezoni priljubljena Straussova opereta: »Netopir« in sicer kot ljudska predstava pri znanih cenah. Začetek te predstave je ob 8. uri zvečer.

Drama pa vprizori zvečer ob 3. uri Iau-gerjevo komedijo »Kamela skozi uho šivance«, ki je pri vseh vprizoritvah v lanskoli sezoni dosegla popoln uspeh ter izredno zabavala gledališko občinstvo. Vse posamezne vloge so v isti zasedbi kakor lansko leto. Obe predstavi sta izven.

PRIHODNJA OPERNA PREMIJERA.

Koncem prihodnjega tedna bode v naši operi premijera dosedaj v Ljubljani še ne izvajane opere »Brivce bagdadski«, v kateri poje glavno vlogo g. Julij Betetto. Nadalje pripravljata opera kot zadnjo predstavo za abonente priljubljeno Offenbachovo delo »Hoffmanove pripovedke«.

DNEVI ZDRAVJA.

»Društvo za čuvanje narodnega zdravja v Beogradu« priredi dne 23. in 24. maja po vsej državi »dneve zdravja«. Njih cilj je, da se tudi v najbolj pozabljenih krajih naše lepe domovine govori, sliši in razmišlja o zdravju, njegovem čuvanju in o izbegavanju bolezni; da se dela za zdravstveno prosvetljenje v šoli in vojašnici, doma in na javnih mestih.

Amerika na primer ima cel teden zdravja, to je ona Amerika, ki je na mnogo, mnogo višji stopnji zdravstvene prosvete in zdravstvene organizacije.

Te dni se bodo zbirali po celi državi prostovoljni prispevki za Dr. z. č. n. z. ter s tem za vsa humanitarna društva, ki so pooblaščen od odbora Društva za čuvanje narodnega zdravja, da sodelujejo pri organiziranju teh dnevov.

Naj vsi, komur je narodov napredek resnično pri srcu, delajo za uspeh dnevov zdravja, dočim naj one brezsrčne in one asocialne ljudi, ki odklonijo tudi najmanjši prispevek, zadene prezir naroda.

Na delo za uspeh Dnevov zdravja!

Ivan Matičič:

Ko harfe pojo ...

Zatrepetale so oljke v naših gajih, povešile veje, spremenile se v vrbe-žalostnice, ko je položil Heroj svojo belo dlan na bajne livade naše svete zemlje...

Deset let je danes in harfe pojo Heroju slavospeve, pa zavzemlo mu i mi na ubito struno slavno epopejo.

Bilo je dvanajst zaletov, ki so obubožali narode in gore. V prvem zaletu je tipala lo-kavost na obronkih naših mej, z drugim ob-tičal napuh na Mrtvi gori, s tretjim bobnala lakomnost po skalinah in duplinah, s četr-tim je pepelila nevoščljivost vse posvetno in mi-nljivo, s petim je slavohlepeje paralo ozračje na vse vetrove, s šestim otepevala hinavščina, s sedmim je slabost zaznamovala svoj razmah in segla dalje za korak, z osmim je žugala zrahlanja moč vzdolž krvave reke, ki je zavrela v žarečini zemlje, ob devetem se zaganjala kruta jeza v neomajane skaline, ob desetem sta se stopnjevala strah in ne-moč od vročih peščenin preko velih zelenin in brd, orala v vrhe sinjih gor in žgala ope-klino v nevidne osojine mrzlih ledenikov; z enajstim je mrščeni obup ječavo stresal in rušil gluhe gore, a premaknil ne, z dvanaj-stim je Heroju desnica omahnila... Stezal je in stezal mrtvo roko, napejal si levico in se nam dotikal do srca komaj le z me-zincem, v srečnem zagonu pomagal si še s palcem, kazalcem in sredincem, da je stisnil.

In stiska, stiska in plunka pojo na vse dure strun, milijonski zbori vreseč proslavl-jajo veliki dan Zmaga... Naš ljud pa strmi zamaknjen v Kravro reko, nemirno gleda, čaka, kdaj ji odteče kri, kdaj se ji spet zbi-stré valovi, kdaj dvignejo vrbe-žalostnice krive veje, kdaj spet ožive naši mrtvi gaji, kdaj vstane novo jutro binkošne nedelje, ko se zbude junaki, se znova zadrve strti sini v brda in zakletniki v doline, ko bruhne iz Mrtve gore ogenj in se razlije svet v Temni dol...

— Organizacija stanovanjskih sodišč. Mi-nistrstvo socialne politike je izdalo potreb-ne odredbe in navodila, da se ustanove v zmislu novega zakona stanovanjska so-dišča.

— Iz prosvetne službe. Imenovana sta na tehnični srednji šoli v Ljubljani za kontrak-tualnega profesorja keramike profesor-dnev-ničar František Beran, na trgovski akademiji v Ljubljani pa za profesorja suplenta dr. Blaž Svetelj.

— Napad na novinarja. Te dni neke noči je napadel bivši sreški načelnik Cosić, ki je bil radi raznih zločinov umirovljen, v ba-ru v Subotici nekega novinarja, ker je na-pisal članek zoper subotiskega policijskega kapetana Petrovića. Cosić je sedel v družbi subotiskih policijskih kapetanov, med ka-terimi se je nahajal tudi Petrović. Cosić je pristopil k mizi novinarja, ga vprašal, če je on napisal članek o Petroviću, nakar ga je napadel in težko telesno poškodoval. Najlep-se pri tem je, da so gledali policijski kape-tani ves prizor, ne da bi le eden mignil z prstom. Napad je povzročil v subotiski jav-nosti veliko ogorčenje ter so podvzeti kora-ki pri ministrstvu notranjih del.

— Orkan v Indiji. Na vzhodni obali Indije je divjal te dni orkan, ki je povzročil mnogo škodo, zlasti na železniških in brzojavnih progah in na poslopih. V Elleru se je zrušilo kinogledališče. Izpod razvalin so izvlekli do sedaj 13 ubitih in 14 ranjenih, pa to še niso vsi.

— Perverznež župnik Knoblauch, o kate-rem smo večer poročali, da sedi radi homo-seksualnih pregreh pred hallesko poroto, je bil obsojen po dvanajst ur trajajoči obrav-navi na poldrugo leto ječe. Ko osedeli eno leto, se mu ostanek odloži kondicionalno za tri leta. Pri obravnavi se je ugotovilo, da se je Knoblauch izpovedal navedenemu tudi na podrejenih mu gimnazijah, ki jim je pre-daval verouk. Njegov soobtoženec Sander, ki je star 50 let, oženjen in oče več otrok, je odnesel samo tri mesece.

— Poskušeni atentat. Budimpeštanski listi poročajo o misterioznem poskusu atentata na ondnozna vladnega komisarja dr. Ripko. Pred nekaj dnevi je našel neki tramvajski sprevodnik v svojem vozu paket z naslovom: »Naj se odda vladnemu komisarju.« Ravna-teljstvo cestnih železnic je poslalo paket Rip-ki na dom. Vprilo njega je odklonila nje-gova soproga sprejem. Na prošnjo Ripke je dala policija paket po izvedenec predvidno odpreti in ugotovilo se je, da je vseboval škaflijo, v kateri je bilo 10 g smodnika, ne-kaj paprike in popra. Da ga je odprl Ripka sam, bi bilo prišlo do eksplozije, ki pa ne bi bila imela resnejših posledic.

— Prizor iz divjega zapada v pariškem re-stavrantu. Te dni se je odigral v elegantnem restavrantu blizu Pantéona v Parizu prizor, ki se zdi, kakor, da je vzlet iz romana iz di-vjega zapada. Medtem, ko je sedelo občinstvo pri dinoju, je vstopil mož, se podal brez vsake besede k neki mizi v ozadju ter po-grabil s kročnika, ki je bil prinešen ravno v istem trenutku na mizo z roko kos mesa. Hlastno ga je začel požirati, dočim je držal v drugi roki velik nož, s katerim je grozil vsakomur, ki se mu je hotel približati. So-prog dame, ki je prišla na ta način ob pe-čenko, je zagrabil tuja za goltnec, toda dobil je nemudoma par sunkov z nožem, nakar si je napravil tujec skozi gnetjo pot do vrat. Tam mu je stopil nasproti gostilni-čar, zato je dobil tudi on par sunkov z no-žem. Vstopilo je par policistov, toda tudi te je pozdravil neznanec z nožem. Zato so pri-čeli streljati nanj. Mož je zbežal na koridor in prišel na ta način v kuhinjo. Tam ga je ubila policijska krogla. Pri možu niso našli

niti dokumentov niti denarja, tako, da ne morejo ugotoviti niti njegove narodnosti.

— Pretep v cerkvi. Nenavaden incident se je odigral te dni v cerkvi sv. Trojice v Ber-linu. Antialkoholiki so priredili v znak ma-nifestacije zoper naraščajoče pijančevanje protialkoholni teden. Kot prvi govornik je imel nastopiti v cerkvi župnik Burghardt. Prišlo pa je kakih osemdeset gostilničarjev, ki so dvignili velik hrup, da preprečijo go-vor. Antialkoholiki so zapeli nato svojo himno. Končno pa je prišlo med nasprotni-ma strankama do takega pretepa, da so mo-rali poklicati policijo, ki je imela precej truda, preden je izpraznila cerkev.

— Dohodki beračev na Angleškem. V ve-likem kopalisku Bath so imeli te dni berači protestni shod. Protestirali so namreč zoper sklep občine, glasom katerega naj bi se po-delila vsem v Bath pristojnim pohabljen-cem, posebno za letni čas, mesečna renta. Berači so izjavili, da so pripravljeno izgniti za čas sezone iz javnih prostorov, zahtevali pa so, da jim plača magistrat autecipando za te mesece nenavadno rento, marveč po-lyico dohodkov, ki jih imajo med tem čas-om. Neki berač je povedal, da zasluži med sezono po 8 funtov šterlingov (približno 2500 Din) na teden.

— Zupnik — razbojnik? Prebivalci mesta Plevlja se baviijo že leto dni z uganko, ki je ne morejo rešiti. Lansko leto je izbrunnil dne 6. junija v samostanu Dubočici velik požar. Malo prej je pa izginil nenadoma samostanski župnik Rista Nenadić, ne da bi se bilo posrečilo do danes o njem izvedeti kaj pozitivnega. Krožijo vsakovrstne govo-ric, med drugim se pripoveduje, da se na-haja župnik v neki razbojniški topli, ki je zažgala in oropala samostan. Policija je za-počela v tej smeri preiskavo.

— Zakon, ki je trajal samo dve uri. Za-kon, ki je trajal samo dve uri, mogoče ni najkrajši, vendar pa spada gotovo med naj-krajše, kar jih je doživel kak novoporočen-par. Zgodilo se je v Londonu. Mlada Ang-ležinja Mary Both je bila poročena vsega sku-paj 120 minut. Njen mož je bil monter. Dve le-ti sta se pripravljala na poroko, ker jima je bilo premagati različne težkoče, v prvi vrsti materijalne. Končno je prišlo vendar do poroke. Po poroki sta šla novoporočenca v restavracijo, tam je dobil mladi mož srčne napade. Pripeljali so ga domov, kjer je iz-dihnil ravno 120 minut po poroki.

— Skrivnostna kožna bolezen. Iz Hulla na Angleškem poročajo, da je tam umrl mornar Gustav Brusch, rodom iz Skandinavije, na čudni bolezni. Njegova koža je postajala vedno bolj temna, dokler ni imela nazadnje barvo črnila, in sicer po celem telesu. Zdrav-niki po vsej Angleški in izven nje so se za neznano kožno bolezen izredno zanimali, to-da brez uspeha. V ostalem ni kazal Brusch nobenih drugih simptomov, samo zelo kole-ričen je bil.

— Problem umetnega proizvajanja slad-korja. Trgovinski tajnik Hoover je poročal te dni v daljšem govoru o senzacionalnih iznajdbah ameriških kemikov na polju sintetičnega proizvajanja živil. V prvi vrsti gre za proizvajanje sladkorja iz formalde-hyda potom solnčnih žarkov. Ako se iznajdba posreči, bo imela za posledice velikiški preobrat na polju vse ameriške in ev-ropejske industrije živil. Problem umetnega ali sintetičnega proizvajanja je rešil pravza-prav že leta 1923. slavni berlinski kemik Emil Fischer. Tudi ta je uporabil za to for-maldehid, snov, ki se, kakor pove že imre, proizvaja iz mravljinčne kisline. Šest mo-lekulov tega formaldehida je združil Emil Fischer v enega, ki se je izkazal kot sladkor. Sedaj se poroča torej iz Amerike, da je mo-goča ta kondenzacija molekulov formalde-hyda tudi enostavno potom vplivanja soln-čnih žarkov. To dejstvo je radi tega posebno interesantno, ker se vrši isti proces v rastli-ni ves čas njenega življenja ravno pod vpli-vom solnčnih žarkov. Rastlina pretvarja namreč ogljikovo kislino in vodo ter jo kon-denzira pod vplivom solca v sladkor. Ta proces, o katerem se je mislilo do sedaj, da je vitalen, se je izkazal torej kot čisto ke-mičen. Eno od tisoč zagrinjal, s katerimi za-kriva narava svoje uganke, je torej zopet odkrito.

— Eksplozijska katastrofa v Raabu. Poli-cijska preiskava je dognala, da gre pri eksplozijski katastrofi, o kateri smo večer poročali, najbrže za čin maščevalnosti. Iz-vedenci cenijo škodo na 5 milijard madžar-skih kron, v kateri pa ni zapopadna vred-nost uničenega materijala. Ta škoda je po-krita z zavarovalnino. Eksplozija je povzro-čila z velikanskim zračnim pritiskom veliko škodo tudi v okolici tovarne in v mestu Raabu samem.

— Gospa Lederer je poskusila samomor. Ko je izvedela Lederjeva, da je obsojen njen mož na smrt, je prišla najprej krče-vito plakati. Opoldne pa, ko je prišel paznik v njeno celico, jo je presenetil ravno v tre-notku, ko se je hotela obesiti. Krekpo se je branila, da bi ji ne sneli zanjke z vratu in neprestano je vzklikala: »Pustite me umre-ti! Zelim umreti!« Na mizi je pustila listek, na katerega je napisala oprostilo pismo svojemu možu, ki se glasi takole: »Moji mili, edini Gusti! Oproščam Ti vse, kar si izpo-vedal na glavni razpravi zoper mene. Ne morem biti huda na Te, ker si Ti še vedno edini človek, ki ga ljubim in, ki sem ga ljubila. Umrem, da grem za Teboj. S tem hočem dokazati, kako zelo Te ljubim. Do svidenja Te poljubila Tvoja Miška.«

— Lederer prosil za pomiloščenje. Zago-vornik na smrt obsojenega morilca nadpo-ročnika Ledererja je vložil te dni v imenu svojega klijenta prošnjo za pomiloščenje. Lederer se je dal šele po daljšem oklevanju pregovoriti, da jo je podpisal. V prošnji se

sklicuje obsojeni na zaslug, ki si je stekel na bojnem polju, kakor tudi na okoliščino, da so ga označili zdravniki kot degenerira-nega. Med drugim povdarja njegov zagovor-nik, da je bil Lederer samo voljno orodje v rokah njegove zločinske žene. Lederer, ki je dobival doslej kot nadporočnik oficirsko plačo, ter so tudi v zaporu ravnali z njim kakor z oficirjem, je sedaj, ko je postala sodba pravomočna, degradiran do prostaka. Doslej je uporabljal svojo oficirsko gažo na izboljšanje hrane ter si je prihranil dva mi-liona. S tem denarjem pa sedaj v smislu vojaškega kazenskega reda, kot pravomočno obsojen, ne more več razpolagati.

— Strašen poskus samomora. 50-letna Ve-ronika D., žena pomožnega delavca na Du-naju, se je poskusila na strašen način usmr-titi. Zjutraj okrog devetih, ko je šla njena hčerka od doma, je polila svojo obleko s petrolejem ter jo zažgala. Hčerka se je slu-čajno kmalu vrnila ter je našla mater v pla-menih. Hitro je nametala nanjo razno po-steljino, in posrečilo se ji je, da je ogenj udušila. Medtem je zadobila Veronika D. težke opekline, poleg tega so ji pogoreli lasje do kože. Težko poškodovano so je pri-peljali v bolnico. Kot vzrok poskušeneja sa-momora je navedla slabe gmotne razmere.

— Militariziranje sovjetskih šol. Generalni štab sovjetske armade je ukrenil militari-ziranje šolstva. Militariziranje se izvede skupno in sporazumno z naučnimi komisa-rijati sovjetskih republik. Službeni rok di-jakov v rdeči armiji se skrajša, zato se pa vzame v naučni program sovjetskih šol vo-jaska izobrazba. Militariziranje univerz se pa izvede poleg tega na ta način, da se bo obravnaval vsak predmet tudi s stališča vpo-rabe dotične panoge znanosti za vojno. Teh-nične šole bodo skrbale za izobrazbo čast-niškega naraščaja. Tehnične visoke šole bodo skrbale za odgovarjajoče tehnične čete, do-čim bodo skrbela vseučilišča za druge for-macije.

— Mučen incident na newyorškem policijs-kem kongresu. Te dni je zboroval v New-yorku mednarodni policijski kongres, kate-rega so se udeležili seveda tudi policijski še-fi iz Evrope. Na zadnji seji je prošil policijs-ki šef iz Kentuckyja, Braden inozemske udeležnike, da naj iz dejstva, da so zastop-niki ameriške policije na kongresu tako ogromno mnogo pili — ne sklepajo, da se po vsi Ameriki tako malo brigajo za prepo-ved alkohola. Prisotni Amerikanci so poslu-šali opazko z mučnim molkom.

— Nehvaležen poročni par. V nedeljo je poročil v Berlinu neki pastor mlad par. V ponedeljek mu je bilo stanovanje izpropano in v terek je bil aretovan mladi parček, ki je izvršil vlom. Vse ukradene stvari so bile najdene.

— Hud ataše. Jorge V. Jofre, ataše boli-vijskega poslanstva v Washingtonu je sedel v veseli družbi v restavrantu in serviral kljub alkoholni prepovedi svojim prijatel-jem iz velike steklenice fino kapljico. Pri-šel je policaj in hotel uradno postopati, zato ga je pa ataše, kakor je uradno ugotovljeno, tako premikstil, da je moral iskati mož po-stave pomoči v bolnici. Ker se je legitimiral ataše kot imunen diplomat, ga policija ni mogla zgrabiti za vrat. Napravili so torej za-pisnik, ki ga je izročil državni tajnik Kellog bolivijskemu zunanjemu ministru in, v ka-terem zahtevajo, da se ataše kaznuje.

UDRUZENJE DAVČNIH URADNIKOV.

za celo kraljevino priredi svojo redno letno skupščino na pravoslavne binkošne prazni-ke 8. in 9. junija v Sarajevu. Kakor se spon-injamo, se je lansko leto ta skupščina vr-šila v Ljubljani. Pozdravljamo z velikim za-dovoljstvom, da naše centralno udruženo uradništvo prireja svoje letne skupščine vsa-ko leto drugje. Le na ta način se nudi pri-liko medsebojnega bližnjega spoznavanja, kar je velike važnosti ne samo v nacional-nem oziru, ampak tudi v interesu smotre-nega organizatornega življenja in poglobitve etičnih odnosajev.

Kakor se nam javlja, je Udruženje zapro-silo za vse svoje člane za četrtinsko vožnjo po železnici, za one pa, ki se vračajo ob dalmatinski obali, za isto ugodnost tudi po morju. Istotako bo za vse udeležnike skup-ščine preskrbljen potrebni dopust. Dubro-vačka parobrodski plovilna je za progo Gruž—Split vsem članom Udruženja že do-volila 50% popust, katerega bi bili deležni tudi rodbinski člani, ako se jih iz Slovenije javi najmanj 20. Točni načrt potovanja z na-vedbo približnih cen bo pravočasno objav-ljen. Kdor še ni priglasil udeležbe, naj to, četudi samo pogojno, stori najkasneje do 28. t. m. na upravo ljubljanske sekcije. Zeleti je, da bi se Slovenci udeležili skupščine v kar najbolj častnem številu tudi z rodbinskimi člani, da na manifestantni in zares bratski način vrnejo lanski poset tovarišem v Sara-jevu, Dubrovniku, Splitu in Sušaku. Cenejša prilika za to potovanje se bo kasneje le red-ko nudila.

O VOJAŠKIH GODBENIKIH.

Mladoletni mladeniči iz meščanstva se spre-jemajo v godbeno šolo pod posebnimi pogoji, predpisanimi z naredbo o vajaški godbeni šoli. In ker traja šolanje v godbeni šoli 3 leta, med katerim časom se mladeniči poleg strokovne izobrazbe v godbi, vežbajo tudi v vseh vojaških poslih kakor ostali vo-tudji v kadru, z gotovo omejitvijo ter polagajo iz vseh teh vojaških znanstev letne izpite, je vojni minister odobril, da se onim, ki izvrše to šolo z uspehom in bodo razporejeni po godbah kot godbeniki, prizna čas, ki ga je dotični prebil v tej šoli, kot odslužbin rok službe v kadru. Onim, ki te šole s kateregakoli razloga ne izvrše, temveč bodo iz iste odpušteni, se čas, ki so

ga prebili v šoli, ne bo priznal kot rok službe v kadru.

Oni absolvirani godbeniki, ki izstopijo pozneje iz godbe, bodo razporejeni kot obvezniki na neboraka mesta v pehoti, ker v

šoli niso bili popolnoma izvežbani v vseh tovitih, odkod izvira ta vest. Toda mati od- slej ni želela drugega, kakor da bi pomagala svojemu sinu, da se vrne domov in nada- ljuje pošteno obrt svojega očeta. Georgija je mučilo že dolgo časa domotožje. Uredil je svoje zadeve, se vkrcal in vrnil domov. Pre- teklo nedeljo je prišel v svojo rodno vas. Šel je na vaški ples, informiral se je, kako se godi njegovim starišem ter se dal spo- znati nekaterim tovarišem iz mladih let. Sele ko se je zmračilo, se je podal v hišo svojega očeta. Hotel je svoje stariše izena- diti šele nekoliko pozneje, zato je dejal, da je trgovski potnik, ki potuje po trgovskih poslih ter prosi prenočišča, in dobil je pre- nočišče. Ko je prošil jesti, je izvedel, da sta v hiši doma skrb in skrajno siromaštvo: niso imeli ničesar... Potegnil je iz žepa listnico ter dal staremu stotak z naročilom, naj pri- nese iz vaše gostilne prigrizek in dobrega vina. Ko je videla ženska natrpano listnico, je dozorel v njenih možganih načrt: Svoje- mu sinu v Ameriki hoče pomagati... Po- vedala je to svojemu možu, ki pa ni hotel ničesar slišati, temveč je odšel hitro v go- stilno... Tu so mu čestitali sosedi k sre- čnemu povratku sina. Tako je izvedel mož, koga ima pod streho. Ves iz sebe od veselja je hitel domov, kar so ga nesle noge. Toda na hišnem pragu ga je pričakovala žena ter mu zašepetala v uho: »Molči, sosede ne smejo zvedeti, ubila sem ga...« Z dvema udarcema s sekuro po glavi je mati razbila sinu črepino. — Stari je zblaznel ter so ga morali prepeljati v blaznico v Bukarešto. Državni pravdnik je našel v listnici umor- jenega 30.000 dolarjev. Nesrečna mati je ho- tela skočiti v vodnjak.

STREL V VSEMERJE.

W. G. Forest, ameriški fizik, namerava konstruirati aparat, s čigar pomočjo bo foto- grafiral zemljo z višine osem do deset tisoč kilometrov. Gre za počasni dvigajočo se ra- keto, ki gori zelo dolgo. Na prednjem koncu je pritrjenih več majhnih fotografskih kam- mer. V trenutku, ko se bo sprednji konec rakete obrnil zopet proti zemlji, se bodo odprli objektivni fotografski aparati ter fiksirali podobe oddaljene zemlje. Da se prepreči, da bi se ostanek rakete pri padcu na zemljo vsled trenja v zraku preveč ne razgrzel, bo pritrjena na aparatu tudi padalna naprava, ki se bo pripadcu avtomatično odprla. S tem naj se obvarujejo tudi fiksi- rane slike pred tem, da se razbižejo, ko pa- dejo na zemljo. Forst bo, ako se mu poskus posreči, prvi, ki bo fotografiral zemljo iz take daljave.

VLADEK, POGLAVAR ROPARSKÉ TOLPE.

Vladek hoče sam, da se ga smatra za naj- večjega izmed vseh sodobnih šefov banditov. Kar je bilo v njegovi moči, je storil v to svr- ho: Nad 50 težkih vlomov v Franciji in Bel- giji, med temi jih je nekaj, ki bodo ostali trajno zabeleženi v policijski kroniki; tucat umorov, ki večinoma še do danes niso po- jasnjeni; dve pravcati bitki s policijskimi stražniki in orožniki, ki sta končali z zmago banditov; trije mojstrski izvedeni pobezi v Parizu, Metz in Saarbrücken; drzna zv- lost, tehnična spretnost, psihološka supe- riornost, združena s brutalnimi »krepostmi« klasičnega bandita; velikopoteznost, neko go- tovo socialno čutenje, vsled katerega so ga smatrali za prijatelja siromašnih in tla- čenih: šef banditov Vladek ni mogel videti, tako pripovedujejo njegovi tovariši, nobene- ga siromaštva, in, kjer je mogel, je pomagal. Svoji tolpi je dal povelje, da ima biti »neiz- prosna« samo proti bogatašem; pri nočnem vlovu v neko vilo so našli roparji na sta- ro gospodično, polmrtno od strahu: odvzeli so ji pač denar, ki so smatrali, da ji je odveč, toda dali so ji ruma in čaja ter so jo prijazno tolažili, dokler ni našla zopet duševnega ra- vnovesja...

Člani te strašne roparske tolpe, ki so bili več let strah vse severne Francije in Bel- gije, so bili tekoma zadnjih mesecev aretovani drug za drugim. Manjkal je samo še njihov šef: Vladimir Zencucki, imenovan Vladek, s svojo ožjo »telesno stražo«. V Metz jih je ustavil naivni stražnik. Ker njihovi papirji niso bili v redu, jim je dal očetovski svet, da naj pridejo popoldne ob treh na prefekturo. V Saarbrücken so izginali v gnječi v Kolo-

dvorski ulici. Živeli so nato nekaj časa v Berlinu, kjer so jih zamen iskali pariški in- spektorji in berlinski policija. Za dva, tri tedne so izgubili policijski funkcionarji nji- hovo sled popolnoma; nekega dne pa je pri- šlo sigurno in zanesljivo poročilo iz Bruxe- lesa, da so prispeli Vladek in njegovi tova- riši tja. Obenem so se pojavila znamenja, da se pripravljajo grof tolpe, ki je sedel še vedno v estampskih ječah — na beg, pri čemer bi bila seveda neobhodno potrebna pomoč od zunaj. Po napornih reševanjih, ki so trajale noč in dan, se je izvedelo, da sta se nast- nila dva sumljiva Poljaka v nekem hotelu, ne daleč od južnega kolodvora. V nasprotju z njihovim prejšnjim načinom sta nastopala sila elegantno, zahajala v najfinijejshe lokale ter sedela vsak večer v operi. Toda policija se ni dala prevartiti in par dni nato je areto- vala brez najmanjšega incidenta tri bandite v njihovih sobah. Vso noč je stražila policija in proti jutru se ji je posrečilo aretovati tudi eno od njihovih »prijateljic«, to je bila mla- da Julijana Vitkos, imenovana »nevesta ro- parjev«. Manjkal je samo še šef. Toda zanjka je bila nastavljen, pobež ni bil več mogoč. Bila je samo nevarnost, da se aretacija ne bo posrečila brez preliivanja krvi. Vladek je or- jaške postave, do zob oborožen in odločen za vse. Ob polu enajstih so ga izsledili trije policijski nadzorniki na boulevardu Jamar. Korakal je počasi in previdno roke v žepa, prsti so oklepali nedvomno dva ročaja sa- mokresa. Od časa do časa je spustil na tla košček papirja, kar mu je dalo priliko, da je pogledal urno in previdno okrog sebe. Toda stražniki so se priplazili kljub temu v nje- govo bližino, in v trenutku, ko je zadel s no- go ob kazen cestnega tlaka, so planili nanj ter mu iztrgali roke iz žepov. Brez najmanj- šega odpora, brez vsakega vsklika, samo s obrazom, ki je bil podoben okameneli spa- čeni maski, se je dal bandit ukliniti. Isto- tako miren in molčeč je stal pol ure kasneje pred preiskovalnim sodnikom, ki ga je ho- tel na kratko zaslišati. Samo svoje generali- je je podal prav rade volje: Rojen je v Zo- nowiczu, dne 21. decembra 1899, njegov oče je bil pod rusko vlado policijski komisar.

Sobe aretovancev so bile pravcata muni- cijska skladišča. V vsaki je bilo na stotine komadov nabojev vseh kalibrov. Puške so bi- le skrite na različnih krajih. V Bruxellesu, Parizu, Lilleu, Metz in Berlinu so imeli banditi pomočnike, ki so bili domačini v do- tičnih mestih. Ti so skrivali in prodajali plen ter preskrbovali potrebne potne liste, kate- ri je imel vsak bandit najmanj po tri.

POSILANO.*

Členjeno uredništvo »Narodni Dnevnik« v Ljubljani.

V Vašem listu št. 69. ste objavili notico kiparja Brezovnika pod naslovom »Slovenec bojkotira Slovenca«, v kateri se očitno stav- ni družbi, da je ista pri oddaji štukaterske- ga in kiparskega dela pri zgradbi »Okrož- nega urada za zavarovanje delavcev v Ljub- ljani« na Miklošičevi cesti bojkotirala Slo- venca in oddala delo Nemcu-Dunajčanu.

Ker se je oddalo delo meni, Vas napro- šam, da prinesete sledeči popravek:

Rojen in pristojen sem v Zaboju vas pri Novem mestu in sem pristen Slovenec. Imam tukaj obrtne liste ter plačujem tu in v Za- grebu visoke davke. Učil sem se tu in na Dunaju, zato pa nisem Dunajčan, kakor ni- so Dunajčani drugi naši rojaki, ki so se tam učili. Stavbna družba je izbirala pri oddaji štukaterskega in kiparskega dela med me- noj in pa Brezovnikom. Delo je oddala meni gotovo iz tega vzroka, čeravno je bil Bre- zovnik cenejši, ker delam boljše kakor moj konkurent.

Svojem konkurentu pa svetujem, da se naj v prihodnje pri konkurenci ne posluha- je neresničnih dopisov in intrig. Svoj čas naj uporabi rajše za učenje v svoji stroki in naj bode uverjen, da se mu bode delo tudi oddalo, kadar bode delal boljše, ali pa vsaj tako dobro, kakor njegovi konkurenti.

Ljubljana, dne 21. maja 1925.

Ljotje Kos, s. r.

kupar in štukater, Rimska cesta št. 13.

* Za dopis uredništvo ne odgovarja.

Gospodarstvo.

Občni zbor Zveze trgovskih gremijev in zadrug.

Občni zbor se je vršil v divni Rogaški Sla- timi v sredo in v četrtek. V sredo je bilo predzborovanje, v četrtek pa plenarno.

Zbor je otvoril načelnik g. Jelačin ml., ki je pozdravil vse navzoče, imenoma zastopni- ke mariborskega ter ljubljanskega vel. žu- pana dr. Rateja in dr. Maršna, zastopnika Tr- govske zbornice in društva »Merkur« dr. Windischer, ki je poudaril važnost sloge med ra, prečital pozdrav Ljubljanske borze in g. Franchettija. Za pozdrave so se zahvalili naj- prej dr. Šter, potem dr. Ratej in dr. Marš. Z daljšim govorom je pozdravil zbor dr. Windischer, ki je poudaril nujnost sloge med trgovci. Njegov govor je napravil najboljši utis.

Ko je zbor z navdušenjem pritrdil predlo- gu g. Jelačina, da se pošlje kralju udanostna brzojavka, se je prešlo na dnevni red.

Predsedniško poročilo je podal g. Jelačin ml. Podal je historično petletnega dela Zveze. Z razdelitvijo Slovenije na dve oblasti se ni Slovenija tudi gospodarsko razdelila. Vse- ni pa je treba to vpoštevati in zato predla- ga, da se pravila Zveze tako izpremenijo, da bodo mariborski delegati popolnoma izena- čeni z ljubljanskimi. Nato poda obsežno po-

ročilo o vseh korakih Zveze. Njegovo, z glasnim odobravanjem sprejeto poročilo, po- damo prihodnjik.

Tajniško poročilo je podal g. Mohorič. V glavnem se je vršilo delo Zveze v treh sme- reh: 1. Skrbela je za organizacijo članstva, 2. posvetila je največjo pažnjo konsolidaciji gospodarskih razmer in 3. sodelovala je pri zakonodajnem delu. — Pri svojem delu se je naslanjala tudi na Savez zagrebških tr- govcov, ki je pokazal mnogo razumevanja za skupno delo. G. Mohorič je bila nato iz- rečena zahvala zboru.

Blagajniško poročilo je podal g. Šmuc. Nato je prečital g. Šmuc razne predloge, ki jih je zbor soglasno osvojil. Enako so bile soglasno sprejete vse resolucije, ki so bile sklenjene na predzborovanju.

Tudi nujni predlog g. Jelačina ml. o stro- kovnem šolstvu je bil soglasno sprejet.

Ko so bili sprejeti še nekateri samostojni predlogi, je zaključil g. Jelačin ml. občni zbor, ki je bil lepa manifestacija trgovske harmonije in solidarnosti.

In v tem znaku je napredek trgovcev zasi- guran.

LJUBLJANSKA BORZA, dne 22. maja 1925.

Vrednote: 7% investicijsko posojilo iz le- ta 1921 den. 62, bl. 63.50; Loterijska 2½% državna renta za vojno škodo den. 180, bl. 195; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 200, bl. 205; Ljubljanska kreditna banka, Ljub- ljana den. 225, bl. 260; Merkantilna banka, Kočevje den. 110, bl. 124; Prva hrvaška šte- dionica, Zagreb den. 800, bl. 809; Slavenska banka d. d., Zagreb den. 66; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana den. 190, bl. 200; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana bl. 133; Trbovelj. premogokopna družba, Ljubljana den. 375, bl. 388; Združene papir- nice Vevče, Gorice in Medvode d. d., Ljubljana den. 110, bl. 122; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana den. 265, bl. 280; 4½% za- stavnici listi Kranjske dež. banke den. 20; 4½% kom. zadolžnice Kranjske deželne banke den. 20.

Blago: Les: Hrastovi trami, I. in II. vrste, 3.62 m 30/20, 3.67 m 30/20, 3.96 m 30/20, 4.70 m 30/20, fco meja 3 vag., den. 1350, bl. 1850; Madriers, 75/225, 3.66—6 m, monte, fco Postojna 8. vag., den. 620, bl. 620; hrastovi borovni 1400/30, I. in II. vrsta, fco Po- stojna den. 1400; orešje suho, fco nakl. po- staja den. 56. — Zito in poljski pridelki: Pšenica Rosafé, 80 kg, rinf., prompt., par. Ljubljana bl. 490; pšenica avstralska, rinfu- sa, prompt., par. Ljubljana bl. 485; pšenica Hard Winter 2, rinf., prompt., par. Ljublja- na bl. 500; otrobi pšenični drob., par. Ljub- ljana bl. 190; koruza dob. maj. junij, par. Postojna neocar, bl. 260; rž, Canada, We- stern 2, dob. junij, fco Ljubljana bl. 460; rž makedonska, 72/73 kg, par. Ljubljana blago 400; ječmen 57/59 kg, fco maked. postaja bl. 300; oves, makedonski orig., par. Ljubljana bl. 360; krompir beli, fco dolenj. postaja bl. 125; krompir rumeni, fco štaj. post. bl. 115; krompir rudečkast, fco štaj. post. bl. 135; bučne peške, zdrave, suhe, rešetane, juta vreče, eg. 50 kg, fco Postojna tranz. bl. 875.

BORZE.

— Zagreb, 22. maja. Devize: Curih 11.85 do 11.95, Pariz 181.20—183.60, Pariz 316.50 do 321.50, Newyork 61—61.80, London 297.275 do 300.275, Trst 248.25—251.25, Berlin 14.55 do 14.70.

— Curih, 22. maja. Predborza: Beograd 8.40, Pariz 26.55—60, Milan 20.98—21.04, London 25.13—25.14, Newyork 517—517.50, Praga 15.30—15.35, Dunaj 0.00728.

Edgar Rice Burroughs:

Tarzanovi doživljaji v džungli.

Tarzan pa je polagal veliko važnost na to, da vara črnce na najbolj teatralen način, ki ga zmo- rejo njegovi iznajdljivi možgani. Napol je že poznal njihov babjevrni strah in posebno njihov trepet pred nočjo, zato je sklenil čakati, dokler bo tema in bodo črnci s svojimi plesi in verskimi obredi prišli v pravo histerično razpoloženje. Upal je, da bo medtem dobil primerno idejo. In v to svrhu mu ni bilo treba dolgo razmišljati.

Ko se je potikal po džungli iskajoč hrano, se mu je porodil načrt. Sprva se je samo smehljaj in dvomljivo gledal, kajti ostal mu je še prav živahen spomin na malo vablivo zaključek, ki ga je prineslo izvrševanje prav tako krasne ideje s prav podobnimi okoliščinami. A vendar se ni mo- gel odtrgati od načrta, dokler ni trenutek pozneje popolnoma pozabil na svoj glad in se v polovični višini dreves zavihtel na pot v lovišča plemena ve- likih opic, kateremu je načeloval Keršak.

Kot ponavadi se je prikazal v sredi male sku- pine, ne da bi prijavil svoj prihod drugače, kot z glasnim krikom, baš ko je skočil z viseče veje med nje. K sreči nimajo živali, ki se prištevajo Kerša- kovim opicam, srčne napake, kajti Tarzanovo ob-

našanje jim je vsakokrat povzročilo težke živčne napade in na noben način se niso mogle privaditi Tarzanovemu humoru.

Ko so tedaj zopet videli, kdo je prišel, so le za trenutke ježno renčale in prskale, potem so pa zopet nadaljevale pašo ali spanje, v čemer jih je pač Tarzan zmotil. Zopet je bil napravil malo šalo, nato pa se je podal k votlemu drevesu, kjer je skrival svoje zaklade pred radovednimi očmi in prsti svojih tovarišev in ničvrednih malih Manujev. Dobro zvito kozo je privlekel na dan. Numino kožo z njegovo glavo: dober primer primitivnega stro- jarstva in nagačevanja, ki je bil nekoč last Rabbe Kege, vaškega čarovnika, predno ga je ukradel Tarzan.

Kožo je vzel sabo v džunglo in jo nesel do zamorske vasi; med potjo se je ustavil in malo lovil, tudi spal je kako urico popoldne, tako da je baš z večerom prispel k velikemu drevesu nad plotom, az katerega je imel krasen razgled po celi vasi. Videl je, da Numa še vedno živi in da sta oba straž- nika spala poleg kletke. Lev za ljudi, ki žive v levji pokrajini, ni nikaka posebna novost, in ko niso mogli črnci takoj mučiti ujete živali, se niso skoraj nič več zanimali za veliko mačko ter spravili vse pričakovanje za napeto večerno prireditev.

Ne prav dolgo po solnčnem zahodu je pričela potem veselica. Med ropotanjem tam-tamov je sko-

čil sključen vojščak v sredo od ognja obsevanega kroga ostalih vojščakov, za katerimi so stale žene in sedeli otroci. Plesalec je bil za lovca primerno poslikan in oblečen, njegove kretnje in geste so predočevale iskanje sledu za divjačino. Globoko upognjen je včasih pokleknil in iskal po tleh sto- pinje plena; potem je zopet stal in se gugal kot kip in prisluškoval. Vojščak je bil mlad, vitek in lep; bil je mišičav in ravno raščen. Odsev ognja se je lesketal na njegovem črnem telesu in dvigal gro- teskne slike na obrazu, prsih in telesu.

Globoko k zemlji se je sklonil, potem je zopet skokoma planil v višino. Vsaka poteza v obrazu, vsaka mišica je razodevala, da je našel sled. Brez pavze je skočil h krogu obdajajočih vojščakov, jim sporočil svoje odkritje in jih pozval na lov. Vse se je vršilo mimično, a v tako dovršeni izvedbi, da je Tarzan do vseh malenkosti mogel zasledovati igro.

Videl je, kako so ostali vojščaki pograbili lov- ska kopja, skočili na noge in se priključili v prijet- nem, ritmičnem »lovskem pohodu«. To je bilo zelo zanimivo. A Tarzan je vedel, da mora hitro ravnati, če hoče svoj načrt srečno izvršiti. Že poprej je videl take ples in je vedel, da bodo končno tako na gosto obstopili Numa, da ne bo več mogoče v njegovo bližino.

(Dalje prih.)

Prispevajte za tiskovni sklad „NAROD. DNEVNIKA“

Za kratek čas.**Fakt.**

Kadar ima zakonski mož slabo vesel, je bolj ljubezniv z ženo kot najbolj goreč ljubček.

Boljše čase je poznal.

Klatež ustavi ženo, ki gre v cerkev molit, in jo milo zaprosi:

»Dobra mamka, usmilite se mene, ubogega siromaka, ki sem poznal boljše dni.«

»Kako to boljše dni?«

»Ih, veste, to je bilo takrat, ko je bila

božja kapljica še po štirideset krajarjev liter in tobak za pipo po tri solde.«

RADIOPROGRAM

za 23. maj 1925.

London (365), Chelmsford (1600) in vse, druge angleške postaje: 20—23 koncert. Bruxelles (265): 17, 20.15 koncert. Paris-brzojavna šola (458): 20.30 koncert. Paris-Petit.parisien (345): 21.30 Jazzband. Paris-Radio (1750): 18.20, 20.45 koncert. Rim (425): 14—15, 17.15, 17.45 koncert. Varšava (385): 18—19 koncert. Dunaj (530): 11, 16.10 koncert.

Berlin (505): 11—12.50 koncert, 16 »Der Vetter aus Bremen«, »Der Nachtwächter«, 20.30 »Frühlingsabend auf der Alma«, 20.30 do 24 plesna glasba. Breslau (418): 12.55, 17—18, 20.30 (vojaška godba) koncert. Frankfurt (470) in Cassel (288): 16.30 do 18, 20.30—21.30, 22—23 koncert. Hamburg (395), Hannover (296) in Bremen (380): 14, 16.30, 18 koncert, 20 »Die lustigen Weiber von Windsor«, potem plesna glasba. Königsberg (463): 20—21 koncert, 21.15 do 22.15 plesna glasba.

Leipzig (474) in Dresden (298): 20.15 koncert. München (425) in Nürnberg (340): 20—22 »Jägerblut«, 20.15—1 plesna glasba (Odeon-kasino). Münster (410): 20.30 »Am Teetische«, potem »Schallplattenkonzert«. Stuttgart (443): 17—18.30 bajke, 20—21 simfonični koncert, 21.15—23 koncert. Mazuran.

Izdajatelj: dr. Josip Hacin. Odgovorni urednik: Zveznikar Aleksander Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.

Josip Petelinc, Ljubljana

Na veliko! (blizu Prešernovega spomenika) ob vodi Na malo!

Priloga potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje, modne blago, pletenine, župne robe, ščelke, sakane, toaletno blago. Telefon 945

Najboljši šivalni stroji in kolesa so edino le

Josip Petelinc-a

GRITZNER, PHÖNIX in ADLER

za ročino, obrt in industrijo Ljubljana blizu Prešernovega spomenika. Delavnica za popravila Na veliko. Telefon 915 Na malo.

Za žejo

najboljši pravi Maršnerovi šumeči limonadni bonboni »Brause«.

Zastopstvo in tovarniško skladišče za Jugoslavijo,

JOSIP VITEK

Ljubljana, Krekov trg 8.

Širite »Narodni Dnevnik«**„Opeka“**

prvovrstne zidake priporoča opekarna

„EMONA“ D. D.

v Ljubljani — Tovarna na Viču (Brdo) — Pisarna v Pražakovi ulici 17.

Uradnica

z večletno prakso večja popolnoma vseh pisarniških del, išče službo na deželi. — Ponudbe prosi na upravo lista pod šifro »Vestna in marljiva«.

Kupi se

še dobro ohranjen cepin. — Ponudbe na upravo lista pod »Planine«.

Abadie

igralni papir zopet stalno na zalogi. A. Lampret, Krekov trg 10

Upokojenec

bivši skladiščnik, zmožen več jezikov in pisarniških del, išče mesta kot hišnik, skladiščnik, sluga, inkasanti ali kaj sličnega. Zastave nizke. Ponudbe prosi na upravo lista pod »Vestene«.

Izgubil se je

v Prešernovi ulici znak »S. P. D.«. Ker nima za najditelja nikakega pomena in je drag spomin, se prosi, da ga isti ob priliki odda v upravi lista.

Prispevajte in agitirajte za Tiskovni sklad »Narodn. Dnevnika«!

Ljubljanska posojilnica

r. z. z. o. z. v Ljubljani. — Telefon šte. 9

Mestni trg št. 6

obrestuje vloge zelo ugodno in sicer

vloge, ki jih izplačuje brez odpovedi, po 8%
vloge z enomesečno odpovedjo, po 10%
vloge z trimesečno odpovedjo, po 12%
vloge z šestmesečno odpovedjo, po 14%

Izvenljubljskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

Jamstvena glavica za vloge znaša že

nad 11 milijonov dinarjev.

Posojila daje le proti popolni varnosti, proti vsaj trikratnemu kritju na vknjižbo in na poroštvo.

Inkaso faktur in menic. Trgovski krediti.

GAMAUFVOVO umetno gnojilo za cvetlice

je izborno učinkovito sredstvo, katero omogoči rastlini do izredno bujnega razvoja in vzbudi v cvetu mnogo intenzivnejšo nianso barve. Cena zavojčku Din 3.—. Razpošilja društvo:

„VRTNARSKA ŠOLA“ V KRANJU.

Stalna zaloga: Herzmansky, Korsika, Adria, Bajc, Urbanič, Kanc.

MALI OGLASI

Kava oglašena do 20 besed Din 3.—, vsaka nadaljnja beseda 10 para.

Gospodična

veča vseh pisarniških del išče službo za takoj ali pozneje. — Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. Ponudbe prosi na upravo pod »Deloc«.

Kontoristinja

z dveletno prakso, absolventinja II. razreda trgovske šole, večja popolnoma vseh pisarniških del, išče službo v Ljubljani za takoj ali pozneje. Gre tudi proti nizki plači. — Ponudbe prosi na upravo lista pod »Marljiva in zanesljiva«.

Instrukcije

v vseh predmetih daje dijak gimnazije. — Naslov se izve v upravi.

Znanja želi

gospod iz krogov inteligence. Poznejša želitev ni izključena. Reflektira na dame do 40 let. Ponudbe pod »Izobrazba in samostojnost«.

Sprejme se

več gospodičen na zelo dobro domačo hrano. — Naslov pove upravo lista.

Vera in Rolpha.

Na pismo že davno odgovorila, vendar nisva prejela nikakega odgovora. Kaj znači to? Odgovor pričakujeva na staro šifro.

Mlad inteligenčen

gospod se želi v svrhu poznejše ženitve seznaniti z mlado premožno damo prikupne zunanosti. Ponudbe s sliko in polnim naslovom na upravo »Narodnega Dnevnika« pod šifro »Sečena«.

Seznaniti

se želi mlada gospodična z istotakim gospodom v svrhu skupnih izletov. Cenjene ponudbe na upravištvu lista pod »Vesna«.

K SEZIJ!

Brusila za kose znamke »Swatyn« iz najboljšega brusnega materiala ponuja v preprodajo:

FRANC SWATY

tovarna umetnih brusnih in ostrilnih kamnov Maribor, Jugoslavija.

Otvoren!**Kupalištni hotel Rokan**

Selce, Hrv. Primorje

Ljeto, čisto uredjene sobe — I. razredna obskrba! — Perivoj-restauran, Terasa. Penzion sa stanom 80 Din dnevno. — Do zadnjega maja primaju se gosti i bez narucbe!

Preporoča se A. Beranek, vlastnik.

Letošnjo košnjo trave in nemške detelje

bo prodajal na binkoštni pondeljek, dne 1. junija ob 2 uri popoldan

IVAN KNEZ iz Ljubljane

pri Ančnikovem kozolcu v Spodnji Šiški.

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posetnice in razglednice. Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. Lastna knjižgoveznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552